

Ljudska PRAVICA

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

Leto XII. — Štev. 5.

Ljubljana, nedelja, 7. januarja 1951

Izhaja vsak dan razen ob petkih

Mesečna naročnina din 50.—

Cena din 4.—

Na pustolovski poti

V zadnjem času je v svetu močno poraslo zanimanje za vprašanje Daljnega vzhoda. Vojna na Koreji, ki je bila sprožena zaradi nenasilnih hegemonističnih težajev sovjetske birokratske kaste, je postavila v ospredje tudi vprašanje Kitajske, ki je tu intervenirala s svojimi četami. Vsi poskusi, da bi rešili korejski spor na miren način, so ostali doslej brezuspešni. Kitajska pa je s svojo intervencijo še bolj zapletla vprašanje in še bolj otežila njegovo rešitev.

Pred nekaj dnevi so prešle kitajske čete na Koreji v ofenzivo in po prekoračenju 38. vzporednika zavzele že vrsto mest v Južni Koreji. Z intervencijo in s prekoračenjem 38. vzporednika je Kitajska pokazala, da teži k temu, da bi s grobo vojaško silo in na račun drugih narodov krepila svojo moč in vpliv. Pod firmo »prostoizvozev«¹ so poskušali skriti dejanski namen svoje akcije na Koreji. Toda to je bil le slabo prikrit, smešen maneuver, ki nikogar ne more prepričati. Kajti očitno je, da kitajska intervencija na Koreji nima s svobodo korejskega ljudstva prav ničesar skupnega; prav tako kakor ni imela vojna na Koreji še od vsega začetka nič skupnega s koristmi prebivalstva te dežele.

Značilno za značaj kitajske intervencije na Koreji je tudi pisanje kitajskega tiska. V članku »Razbijamo sovražno obkrožanje, laži in pretnje«, objavljenem v časopisu KP Kitajske »People's Daily«, daje pisec tak pomen borbi na Koreji: »Vsakomur je znano, da zavisita Kitajska in Koreja ena od druge kakor ustnice in zobje. Če izginejo ustnice, bodo trpeli zobje zaradi mraza.« S podobnimi »ulemeljstvi«² so v preteklosti posegale po tujih ozemljih razne imperialistične sile. S takim izgovorom, ki je zelo podoben znanemu besedičenju sovjetske birokracije, da mora vse služiti njenim interesom, bi na primer lahko opravičevali pohod na Vietnam, Burmo, na Malajo ali kamor koli. Gre za to, da skušajo na Kitajskem, ki teži k reševanju nekaterih vprašanj na imperialistični način, v opravičilo tega svojega ravnanja uveljaviti geslo o »prostoizvozu«³ in »teoriji«⁴ o zobeh in ustnicah.

Kitajska ima za seboj dolgo dobo skoraj neprestanih vojn. Ona je danes močno ugostila v primeri z drugimi deželami, nedvomno še mnogo bolj, kakor je bila carska Rusija leta 1917, in je v izrednih težavah obnove in graditve. K današnjim težavam Kitajske je nedvomno, razen prej naštetih okoliščin, dala svoj prispevek tudi sovjetska birokracija, ki je ob zmagi kitajske revolucije že očitno kazala svoje imperialistične težnje. Podobne težnje se sedaj pojavljajo tudi v Kitajski sami. Njihov konkretni izraz pa je mogoče opaziti v intervenciji na Koreji, čedalje odkritejšem vmešavanju v vprašanje Malaje, v očitnih poskusih podreditve borbe vietnamskega ljudstva, v njeni politiki do Burme itd.

Kitajska propaganda postaja zadnje čase precej podobna propagandi, kakršno uporablja sovjetska birokracija. Prav tako, kakor je n. pr. sovjetska birokracija odkrila grozila zaradi nekakega preganjanja Rusov, grozi danes kitajska propaganda »zaradi preganjanja Kitajcev na Malaji«. Najprej so sporočili iz Pekinga, da ne bodo dovolili kakršnega koli preganjanja. Zadnje dni pa je poročala agencija Nova Kitajska o izjavi predstavnikov Politbiroja KP Južne Kitajske, predstavnikov Demokratične stranke kitajskih kmetov in skupine delavcev, ki so se vrtnili iz prekomorskih dežel, da se bodo »borili za pravice Kitajcev, ki žive na Malaji«. Po poročilih tujih agencij pa se zdi, da ta propagandna priprava ni slučajna. Grožnje so okrepili s pošiljanjem oboroženih skupin na Malajo. Podobne stvari se dogajajo tudi v Burmi in Vietnamu.

Vse te akcije, ki jih Kitajska pripravlja ali pa že izvršuje, so dobile svoj skupen izraz v pozivu KP Kitajske, naj kitajsko ljudstvo očisti Azijo od zahodnega vpliva ter naj z vso svojo silo podpre mislijo KP Kitajske. To sklicevanje na posebno mislijo v Aziji je zelo podobno sovjetski politiki osvoboditve z rušenijske bajonete. Kakšne pa so posledice take politike, nam najbolje kažejo primeri informbirojevskih držav, ki jih sovjetska birokracija postopoma spreminja v svoje gubernije.

Naša država, ki je dosledna v svoji borbi za mir v svetu, je bila že od začetka proti reševanju korejskega, pa tudi drugih sporov, z orožjem. Smatrala je, da je v interesu miru in napredka edino le mirno reševanje in je odločno nastopala proti vsem tistim, ki so hoteli, bodisi na Koreji ali kjer koli drugje, preiskovati svoje oborožene moči. Iskusiše s Koreje, pa tudi druge, nam dovolj jasno kažejo škodljivost in socializmu sovražno politiko sovjetske birokratske kaste, ki je revolucionarno borbo vrgla na smetišče in iz njega privlekla na dan stare imperialistične težnje in metode. Kitajska, ki danes kaže do neke mere podobne težnje, pa skuša svoj pravi namen prikriti za pravljicami o »prostoizvozu«, »zobeh in ustnicah«, »eliki azijski misiji«⁵ itd. Naj poskušajo kar koli, na račun drugih narodov socializma ni mogoče graditi.

S V. PLENUMA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA KEMIČNE INDUSTRIJE SLOVENIJE

Ob večji pomoči sindikalnih organizacij bo delo delavskih svetov še bolj uspešno

V minulem letu je kemična industrija Slovenije dosegla precejšnje uspehe. Kljub težavam zaradi pomanjkanja uvoznih surovin je proizvodnja po vrednosti stalno rasla; v letu 1948 se je v primeri z letom 1946 dvignila na 176%, v letu 1949 na 288%, v letu 1950 pa so proizvodnjo iz leta 1949 še znatno presegle. Po nepopolnih podatkih je kemična industrija Slovenije izpolnila plan po vrednosti 94odstotno; od tega je industrija papirja izpolnila plan po vrednosti 100odstotno, industrija stekla 104odstotno in kemična industrija 90odstotno.

Poleg porasta proizvodnje pa je v

v Medvodah, tovarni celuloze v Vidmu, a seminar v Rušah obiskuje le 16 članov delavskega sveta.

V minulem letu niso dovolj skrbeli za vzgojo kadrov kemične industrije in je položilo 14 delavcev izpit za kvalificirane delavce kemične industrije, 10 za kovinsko stroko, 95 za papirničarje, 15 za polkvalificirane v kemični stroki in 51 za polkvalificirane v papirni stroki. Steklarski industriji najbolj primanjkuje strokovnih delavcev, vendar niso polagali izpitov in ni bilo tečajev. — Zmogljivosti steklarske in keramične industrije so vedno večje, z njimi vzporedno pa

no vodstvo pa se mora odelež ukvarjati z vprašanji agitacijskopropagandnega dela. Zato je treba organizirati aktiv predavateljev in komisij za kulturnoideološko delo. Potrebno je organizirati etalne ali začasne komisije za prosvetljevanje, za političnoagitacijsko delo, za propagando proizvodnje, za kulturnoumetniško dejavnost in ekonomsko vzgojo.

Sindikalne organizacije morajo biti še nadalje nosilec socialističnega tekmovanja. Šahovsko tekmovanje, ki je uspešno v Vevčah, Radečah, Goricanah in Hrastniku, se mora prenesti na vse ostale kolektive kemične industrije. Izboljšati je treba agitacijo tekmovanja in tekmovati v izboljšanju kvalitete.

Kemična industrija Slovenije se lahko postavi s tem, da skoraj nima neopravičenih izostankov. Mnoga podjetja v vsem drugem polletju niso imela nobenega neopravičenega izostanka, steklarna Hrastnik največ 0,08%, AERO — Celje 0,5% itd. Naloga tovariške kontrole pa bo, da ponekod še zniža bolezenske izostanke. V Mostah raste odelotek bolnikov, v tovarni kleja pa je padel od 6 na 3%, v Rogški Slatini pa prav po zaslugi tovariške kontrole od 13,3% na 5,8%.

Pred sindikalnimi podružnicami kemične industrije je v tem in prihodnjem mesecu naloga, da pravilno izvedejo letne skupščine in poskrbe za vse organizacijske spremembe, predvidene pa XII. plenumu. Pred njimi stoji naloga, rešiti problem novih sindikalnih kadrov, ki je mnogokje zelo pereč, kar je krivda slabega političnega dela v minulem letu.

Vse gornje probleme je temeljito obravnaval V. plenum republiškega odbora sindikata kemične industrije Slovenije, ki je bil 5. januarja v rdečem kotičku papirnice Vevče, in ki so se ga poleg članov plenuma udeležili tudi minister, generalni direktor direktorja za kemično industrijo, tov. Pavle Zavar, član CU ZSJ Aleksander Milinkovič in član GO ZSS Franc Černe. Plenum, ki je potekal v živahni, sproščeni debati, je sprejel sklepe o bodočem delu sindikata kemične industrije in poslal pozdravne resolucije CK KPS in CO ZSJ.

Zahvala za novoletne čestitke

Za Novo leto sta prejela Centralni komite KPS in sekretar tovariš Miha Marinko od oblastnih, okrajnih in mestnih partijskih komitejev, osnovnih partijskih organizacij, množičnih organizacij, delovnih kolektivov podjetij in ustanov ter kmečkih delovnih združenj številne čestitke, v katerih jim želijo čimprejšnj uspehov v novem letu.

Centralni komite KPS in sekretar tovariš Miha Marinko se jim za poslane čestitke in v njih izražene želje iskreno zahvaljujeta.

Udarkin Berco Avgust pri brušenju težkih kristalnih vaz

kemični industriji večno izdelovanje novih artiklov, ki smo jih doslej uvažali. Za to je bilo treba rešiti mnoge probleme. Danes že proizvajamo »Albertole«, nadomestilo za prirodne »Kopale«, kar je surovina za kvalitetne lake in emajle. Prišli so proizvajati Gluptalne smole, ki so surovina za kvalitetne lake za industrijo. Tekstilna industrija uporablja namesto uvoženih kemikalij domače proizvode »Omakole«, »Impregnele«⁶ in organska barvila. Industrija fotomateriala dobiva fotozlatino za emulzije, v tovarni »Donit«⁷ Medvode — pa so prišli proizvajati tekstolit. Povečala se je proizvodnja kromovega galuna, umetnega korunda, kalcijevega ciamida, amoniaka, amonsulfata, dušik-eksidula; tovarna AERO v Celju izdeluje akvarelne in tempera barve in matrice za razmnoževanje. Novi so tudi proizvodi sanitarne keramike, elektrokeramike, umetnih brusov ter laboratorijske steklo.

Velik delež k razvoju proizvodnje so doprinesli novatorji in racionalizatorji, ki so prihranili lani 13.292.000 dinarjev. Novatorski predlog Matraja Matašiča za proizvodnjo barijevih soli pomeni nad milijon dinarjev vrednosti. Racionalizatorstvo Stefana Stojana je znatno povečalo proizvodnjo natrium-sulfida in natrium-silikofluorida, novatorstvo Vilija Bručka in Franca Šerčica za izdelavo umetnih brusov v bakelitni zvezi pa je ocenjeno na 800.000 dinarjev vrednosti. 30 izboljševalnih predlogov, ki jih še proučujejo, bo dalo nadaljnje milijonske zneske. — Veliko je tudi število udarnikov; do novembra jih je bilo proglašanih 1720, izmed teh največ v Hrastniku.

Z izvolitvijo delavskih svetov so pričeli delavci sami upravljati svoja podjetja, vendar se le-ti doslej mnogokje še niso prav zavzeli svojih nalog. Dobro so dosegli reševalni naloge delavski sveti v tovarni brusov, v AERO — Celje, v steklarni — Rogški Slatini, v tovarni celuloze — Vidmu in v tovarni dušika v Rušah. Tu so analizirali izpolnjevanje planov, vprašanje proizvodnje, finančnega poslovanja, delovne discipline, remontov in ideološke vzgoje članov delavskih svetov. Mnogokje pa niso znali izvesti sklepov, ki so jih sprejeli na zasedanjih.

Sindikalne organizacije so po izvolitvi delavskega sveta postale mnogokje pasivne, ker so smatrale, da jih bodo nadomestili delavski sveti in da so izpolnile svoje naloge, takoj ko so bili izvoljeni delavski sveti. Vendar so naloge sindikatov ogromne tako na kulturno-ideološkem področju v zvezi s sklepanjem 13. plenuma CO ZSJ, v vprašanju strokovnega dviga delavcev ter v borbi za izpolnitev planskih nalog v letu 1951. — Večina predsednikov sindikalnih podružnic pravilno sodeluje z upravnimi odbori in jim pomaga pri izpolnjevanju sklepov; dobro je delo v papirnici Vevče, steklarni Hrastnik in Rogški Slatini, kemični tovarni Hrastnik, elabo pa v tovarni dušika v Rušah. Naloga sindikalnih organizacij je, da takoj pravilno organizirajo seminarje za člane delavskih svetov in upravnih odborov, kjer pa že imajo seminarje, da jih izboljšajo in razširijo. Zadovoljive uspehe so dosegli dali seminarji za delavske svete v tovarni papirja Vevče, steklarni Hrastnik, kemični tovarni

ne raste tudi strokovni kader. Steklarski industriji je letos dala prve kadre steklarska šola v Rogški Slatini. Le-ti se v šoli sicer dobili teoretično, ne pa praktičnega znanja. Ker anata steklarska in kemična industrija dovolj domačih surovin, imata velike možnosti razvoja, zato bo treba letos poskrbeti za vzgojo strokovnega kadra teh strok.

V treh industrijskih šolah v Rušah, Vevčah in Rogški Slatini se uči nad 450 učencev, kar pa ne bo zadostovalo za potrebe kemične industrije Slovenije. — Učenci, ki so letos izšli iz teh šol, so ponekod nepravilno zaposleni.

Prevedba delavcev je bila v podjetjih kemične industrije večinoma dobro izvedena.

Nezadovoljivo je ideološko delo, ki se je s tekmovanjem v čast 10. obletnice OF sicer popravilo, vendar še ne tekmujemo povsod po programu, ki so ga prejale vse podružnice. Vsako sindikal-

Drugi največji rudnik bakra v Evropi — v Majdanpeku

Jugoslavija je med redkimi deželami, ki imajo hkrati mnogo aluminijeve in bakrove rude. Baker je razmeroma redka ruda, če upoštevamo dandanašnji njegov pomen v tehniki in industriji. Svetovna proizvodnja bakra ni mnogo večja kakor aluminija — nekaj nad 2 milijona ton na leto. Na Evropo odpade le 6% svetovne proizvodnje bakra, kar pomeni, da mora velika večina evropskih držav baker uvažati. Največji delež svetovne proizvodnje bakra ima Amerika: 40%. Med evropskimi državami je Jugoslavija prva po proizvodnji bakra. Naša proizvodnja znaša 1,5% svetovne proizvodnje.

Ne le naš največji rudnik bakra, marveč tudi največji v Evropi je v Boru, v vzhodni Srbiji. Borska ruda slovi po velikem odstotku bakra. Znano pa je tudi, da so ležišča rude v Boru zelo velika. Zato smemo reči, da je borski rudnik v naši državi najpomembnejši med vsemi rudniki. To velja zlasti za sedanjost dobo industrializacije in elektrifikacije, zakaj Bor nam more dati dovolj bakra za velike naloge naše graditve. Razen tega je naša država med tistimi redkimi deželami, ki morejo izvažati baker.

Toda dandanes Jugoslavija ne izvaž več bakra kakor pred vojno, ko je bil borski rudnik last tujih kapitalističnih družb. Znano je, da je tuja družba izvozila z bakrove rudo vred samo zlata in srebra za vrednost, ki je skoraj za dvajsetkrat preseгла v rudnik vloženi kapital. Dandanes prispeva Bor velik delež za našo industrializacijo in elektrifikacijo bodisi s prispevkom za domače potrebe po bakru ali za izvoz. Proizvodnja borskega rudnika zelo narašča. Lani so že dosegli višino proizvodnje pri blister-bakru, kakršna je bila dolžna za letoš. Pri tem je treba upoštevati, da rudnik še ni bil primerno mehaniziran, ker informbirojske države niso poslane rudniških naprav, kakor bi jih morale po prvotnih pogodbah.

Še večjega pomena kakor samo naraščanje proizvodnje v Boru je, da se v Majdanpeku, severozahodno od Bora razvija drugi naš največji rudnik bakra. Že iz dosedanjih geoloških raziskovanj smemo sklepati, da se ležišča bakra razprostirajo po vsem severnem obodu andezitskega masiva v vzhodni Srbiji, to se pravi od Bora pa do Donave na sever, po vsem homolskem gorovju. Odkrili so nadaljnja ležišča rude v samem Boru, toda najpomembnejše zaloge so v Majdanpeku. Tam so sicer že prejšnje čase iskali in kopali bakrovo rudo, vendar je bila proizvodnja zelo majhna. Naši strokovnjaki so v pičlem letu z izredno marljivim delom dognali, da se bo mogel v Majdanpeku razviti drugi največji rudnik bakra v Evropi.

Ruda v Majdanpeku sicer ne vsebuje tako velikega odstotka bakra kakor borska, in jo uvrščajo med tako imenovane revne rude. Toda takšno rudo ima velika večina rudnikov bakra. V Ameriki izkoriščajo celo rudo, ki vsebuje komaj pol odstotka bakra, medtem ko je v majdanpeški rudi nad 1% bakra, razen tega pa še do 2 grama zlata na tono.

Raziskovalna dela so bila zelo plodovita, saj so razen bakrove rude odkrili ležišča svinca in cinka, pa tudi železove rude limonita in pirita. So-dijo, da so pri Majdanpeku tudi ležišča redkih kovin, med njimi wolframa, ki je ena izmed zadnjih tako imenovanih strateških surovin, doslej neodkritih v Jugoslaviji.

Veliki rudni zakladi upravičujejo in terjajo, da gradimo tudi velike sobodne obrate za predelavo bakra. Po-prej smo izvažali dve tretjini surovega bakra, Borski obrat za elektro-lizo je mogel predelati le tretjino surovega bakra. Izvažali smo blister-baker, elektrolitičnega bakra pa nam je primanjkovalo za domače potrebe, zato smo ga morali uvažati, čeprav smo prvi po proizvodnji bakra v Evropi. Zda pa v Boru gradijo velik obrat za elektrolitično pridobivanje

Danes bomo izvolili nove mestne in rajonske ljudske odbore v Ljubljani in Mariboru

Danes bodo v Ljubljani in Mariboru volitve v mestne in rajonske ljudske odbore. Glasovanje bo trajalo neprekinjeno od sedme ure zjutraj do sedme nre zvečer. Frontovci obeh mest so v zadnjih dveh dneh krasili poslopja in volišča z zastavami in slikami naših voditeljev ter dokončali še zadnje tehnične priprave.

Predvolilne priprave v Ljubljani in Mariboru so zelo razgibale prebivalstvo obeh mest. Na številnih sestankih so frontovci obravnavali delo prejšnjih odborov, se razgovarjali o kandidatih, sokandidatih in namestnikih ter razpravljali o splošnih kakor tudi o terenskih političnih in gospodarskih problemih. V Ljubljani so postavili sokandidate skoraj v vseh volilnih enotah (95 odstotkov), medtem ko so se v Mariboru glede tega slabše odrezali.

Včeraj je Osvobodilna fronta napovedala tekmovanje frontovcem Ljubljane v čimvečji udeležbi na volitvah in v katerem mestu bo več volilnih enot zaključilo volitve že pred 12. uro. Frontovci obeh mest bodo z udeležbo na volitvah potrdili, da hočejo imeti v novih predstavniških ljudske oblasti ljudi, ki bodo pošteno delali za politični, gospodarski in kulturni napredek Ljubljane in Maribora.

Zasedanje Ljudske skupščine LR Makedonije

Novo vlado je sestavil Lazar Koliševski — Za predsednika Prezidijske so izvolili Vidoja Smilevskega

Skopje, 6. jan. — Na zasedanju Ljudske skupščine LR Makedonije drugega sklicanja so v četrtek izvolili novo predsedništvo Ljudske skupščine z ljudskim poslancem Dimčem Mirom, dosedanjim ministrom za prosveto v vladi LR Makedonije, na čelu.

Na drugi redni seji je skupščina z aplavzom izvolila nov Prezidijske skupščine LR Makedonije s predsednikom Vidojem Smilevskim, dosedanjim podpredsednikom vlade LR Makedonije.

Včeraj je skupščina nadaljevala z delom. Na dopoldanski seji je mandat za sestavo nove vlade ljudski poslanec Lazar Koliševski predložil Ljudski skupščini reorganizacijo vlade in listo novih članov. Ljudska skupščina je njegove predloge soglasno osvojila. Novi predsednik vlade je Lazar Koliševski, podpredsednik vlade in predsednik gospodarskega sveta in planske komisije Borko Temeljkovski, drugi podpredsednik vlade in predsednik Sveta za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti pa Nikola Minčev.

Na popoldanski seji so po živahni razpravi navdušeno sprejeli in izglasovali zakon o prepovedi zara in feredže. S tem zakonom bo rešenih suženjke podrejenosti in kulturne zaostalosti približno 70.000 žena v LR Makedoniji.

Soglasno so sprejeli tudi zakon o pogozdovanju, zakon o obrtništvu in zakon o državnem arhivu.

bakra, tako da bodo mogli predelati ves baker. Računajo, da bo obrat zgrajen že sredi leta.

Nadalje bomo zgradili veliko valjarno za baker v Sevojnu pri Titovem Užicu. Zda je v naši državi

Pogled na sotesko Demir-Kapijo, kjer so tudi odkrili ležišča bakra

samo majhna, zastarela valjarna bakrenih izdelkov tovarne »Impol«⁸ v Slovenski Bistrici. Nova valjarna v Sevojni bo mogla dati 24.000 ton izdelkov na leto. Obratovati bo začela prihodnje leto.

Delež Bora za elektrifikacijo bo, poslej, ko bodo zgradili še tovarno kablov v Svetozarevu, tem pomembnejši. Nova tovarna kablov bo izdelovala vse vrste kablov, kakršnih more razmeroma majhen obrat, tovarna »Novkabel«⁹ v Novem Sadu.

ZASEDANJE POLITIČNEGA ODBORA ORGANIZACIJE ZN

Izraelski delegat predložil načrt za mirno rešitev korejskega vprašanja

Flushing Meadows, 6. jan. (Tanjug.) Komisija treh je sporočila v političnem odboru, da ni pripravljena predložiti poročila o načelih, na katerih bi se opirala nadaljnja akcija Združenih narodov za prenehanje vojne na Koreji in mirno rešitev korejskega problema.

Komisija treh, ki jo je imenoval politični odbor z nalogo, da najde pogoje za ustavitev sovražnosti na Koreji, je sporočila, da je vlada LR Kitajske zavrnila njene napore. Pri tem je politični odbor naročil komisiji, naj ugotovi načela, po katerih bi se sklicala mednarodna konferenca za reševanje perečih vprašanj Daljnega vzhoda.

Kanadski zunanji minister Laster Pearson, ki je ob enem s predsednikom Generalne skupščine Entezamom in indijskim delegatom Benegalom Raoum član ko-

misijske treh, je izjavil, da je komisija natančno proučila ta problem, vendar ni mogla končati dela, ki je težavno zlasti v luči sedanjega položaja na Koreji. Pearson je izrazil upanje, da bo komisija treh v kratkem lahko predložila omenjeno poročilo.

Ko je delegat Peruja poudaril, da morajo Združeni narodi obsoditi napadalnost, hkrati pa zastaviti vse napore za ohranitev miru, je izraelski delegat Obri Eban razložil načrt za rešitev korejskega problema. Eban je izrazil obžalovanje, ker je vlada LR Kitajske do sedaj odklanjala pogajanja s komisijo treh o ustavitvi sovražnosti. Če bi bila privolila v pogajanja — je dejal izraelski delegat — bi se povečale možnosti za dosego miru, hkrati pa bi mogli ugoditi zahtevi LR Kitajske.

Načrt, ki ga je razložil izraelski delegat, ne da bi bil predložen besedilo resolucije, določa naslednje:

1. da se takoj ustavi sovražnost;
2. da vse prizadete vlade izjavijo, da sprejmejo ustanovitve združenje in demokracije Koreje;
3. udeležbo držav, ki meje na Korejo, vtelevši LR Kitajsko, v komisiji za združitev in obnovo Koreje;
4. postopni umik vseh tujih čet iz Koreje v roku, ki bo odvisen od okolnosti, ki bodo omogočile korejskemu narodu, da bo sam odločil o svoji prihodnosti;
5. obnovo Koreje;
6. poročilo za neodvisnost korejske republike po OZN, pri čemer se bo poročilo pridružila tudi vlada LR Kitajske;
7. rešitev problema o odnosih LR Kitajske do Organizacije združenih narodov.

Eban je izjavil, da bi izvedba izraelskega načrta odvrnila nevarnost, da bi izkoristili neko vprašanje za pogajanja o drugem vprašanju. Na koncu je pozval Združene narode, naj prej zastavijo nove napore za mirno rešitev, preden bi uvedli ostrejšje ukrepe.

Poljski delegat Julijus Kac-Suchy je ponovno poudaril, da je »edina podlaga« za rešitev korejskega spora umik »intervencionističnih čet«.

Ameriški delegat Warren Austin je izjavil, da bi v primeru, da bi Združeni narodi prezrli kitajsko napadalnost na Koreji, to pomenilo, da lahko napadalnost brez kazni doseže uspehe.

Novoletna darila otrokom v istrskem okrožju

Koper, 6. jan. (Tanjug.) Za novoletne praznike so po vseh mestih in vseh istrskega okrožja na spodbudo SIAU organizirali velike akcije za zbiranje daril za otroke. Ob tej priliki je dobilo najrazličnejša darila skoraj 10.000 otrok. Samo v Isoli je bilo obdarovanih 1300 otrok.

Občinski svetniki na Repentaborju zahtevajo enakopravnost za slovenski jezik

Trst, 6. januarja. Včeraj je bila na Repentaborju seja občinskega sveta, na kateri so razpravljali o občinskem proračunu za letošnje leto. Na predlog občinskega svetovaleca Silvestra Škabarja je občinski svet sklenil, da bodo zgradili prosvetni dom.

Zastopnik Ljudske fronte tov. Škabar je na koncu seje prikazal tudi veliko krivico, ki je bila storjena slovenskemu prebivalstvu angloameriške cone, ko je tržaško sodišče 23. decembra lani odredilo, da je slovenski jezik na tržaškem ozemlju tuj jezik. Vsi občinski svetovaleci so na seji izrazili ogorčenje nad tako krivico in srčno odločbo za slovensko ljudstvo. Sklenili so, da bodo poslali angloameriški vojaški upravi protestno resolucijo in zahtevali za slovenski jezik enakopravnost z italijanskim.

Učenci osnovne šole v Rojanu ne smejo brati slovenskih časopisov

Trst, 6. januarja. Primorski dnevnik objavlja pismo staršev šolskih otrok, ki obiskujejo osnovno šolo v Rojanu. V tem pismu sporočajo starši, da učiteljica 5. razreda te osnovne šole prepoveduje učencem, da bi bodile še k dodatnemu pouku, ki ga vodi poštvalna in med učenci priljubljena Slovenka Sabina Piščano. Sovnistična učiteljica 5. razreda pa med poukom pripoveduje učencem tudi, kako ljudje v Jugoslaviji umirajo od lakote in podobne laži, s katerimi hoče vzgajati otroke v sovraštvo do Jugoslavije. Svojim učencem je prepovedala tudi branje vseh slovenskih časopisov in revij, češ da je branje demokratičnega slovenskega tiska smrtni greh.

Gusarji napadli angleško ladjo

Hongkong, 6. jan. Agencija France Presse poroča, da so gusarji napadli angleško ladjo »Leader« na obali južno od Venčona. Napadalcu so oropali potnike in posadko, nakar so dovolili, da je ladja nadaljevala pot proti Sanghaju.

Jugoslovani so danes odločni bolj kot kdaj koli, da se iztrgajo iz zaostalosti

Članek angleškega novinarja Brailsforda o naši državi

London, 6. januarja. Napredni angleški časniki Brailsford, ki je bil lani 2 meseca v Jugoslaviji, je opisal v časopisu »New Statesman and Nation« svoje vtise iz Jugoslavije. Ko je bil v Jugoslaviji, je Brailsford obiskal vse jugoslovanske republike, številna delovna mesta, posebno pa se je zadržal v LR Makedoniji, kjer je živel že leta 1903 med ilindensko vstajo zoper Turke, ko je bil dopisnik angleškega lista »Manchester Guardian«.

Brailsford piše, da so Jugoslovani danes bolj odločni kot kdaj koli, da nadaljujejo industrializacijo države in da se iztrgajo iz zaostalosti. Nadvse cenijo svojo neodvisnost. Ko poudarja uspehe jugoslovanskih narodov pri graditvi države, pravi Brailsford, da so ti uspehi enaki zmagam partizanov med vojno. Zgrajena so že velike tovarne, ki so začele izdelovati čevlje, turbine, generatorje in transformatorje.

Ko govori o stanju v jugoslovanski vasi, spominja Brailsford na težki položaj kmetov v predvojni Jugoslaviji, ko jim zemlja ni prinašala velike koristi. Po osvoboditvi pa so bili z eno samo

polezo peresa izbrisani vsi kmečki dolgovi, zemlja je bila razdeljena med kmete, hkrati so bili storjeni ukrepi za mehanizacijo kmetijstva, za modernizacijo živinoreje in za izboljšanje kakovosti zemljišč.

Del Brailsfordovega članka je posvečen osvobodilnemu boju narodov Jugoslavije, ki je po besedah člankarja narodnosvobodilna vojska vezala v Jugoslaviji 28 sovražnikovih divizij in s svojim ljubečim bojem navdihovala ne samo kmete, ampak tudi inteligenco, ne da bi kadar koli dvomila v končno zmago.

Na koncu opisuje Brailsford svoje vtise z obiska v podjetju »Litostroj«, za katero pravi, da je zgledno delo arhitektonskega planiranja. Prvič v zgodovini Balkana so jugoslovanski delavci mogli izdelati električne in hidravlične stroje. Iz razgovora z njimi smo ugotovili, pravi Brailsford, da so ponosni, ker strežejo preciznim in občudovanja vrednim orodnim strojem in da jih delo silno zanima. Brailsford poudarja na koncu kot posebno pozitivno dejstvo, da vsaka izmed delavne praktično in teoretično usposablja sto in sto vaških mladincev v strojni stroki.

K današnjim volitvam v Ljubljani

NA GALJEVICI KANDIDIRA RAVNIKAR FRANC, poštvalni delavec in aktivist

Ze nad 30 let je Franc Ravnika eden najbolj poštvalnih delavcev pri mestnem vodovodu v Ljubljani. — Čeprav ima že šest križev za seboj, je še vedno v službi. Ne morejo ga počešati, saj je pravi strokovnjak v popravilu ter v poplavljanju vodovodnih cevi.

Toda Franc ni samo poštvalni delavec v svojem poklicu. Prav s takim veseljem se udeležuje tudi na političnem in na drugih področjih že del časa je član MLO, član RLO, predsednik frontnega odbora na terenu in aktivni član sindikata. Ni ga dneva, da ne bi pomagal tej ali oni organizaciji pri delu.

Prav rad se spominja dni iz narodnoosvobodilne borbe. Takrat so zbirali orožje, sanitetni material, razpečavali literaturo ter se skrivaj sestajali in študirali marksistično literaturo. Ze l. 1942 so ga sprejeli v partijske vrste.

Na Galjevi, kjer stanuje že dolga leta, so ga kmalu po osvoboditvi izvolili za predsednika terenske frontne organizacije. Uspehi njegovega dela so bili kmalu vidni in so si frontovci tega terena že v letu 1946 s prostovoljnimi delom zgradili svoj dom Osvobodilne fronte, v katerem so si uredili dvorano, rdeči kotiček, terensko pisarno in prostor za organizacijo AFZ.

Franc se kot predsednik frontnega odbora skupaj z drugimi člani zelo zanima za delo drugih množičnih organizacij, posebno skrb pa posvečajo zlasti mladini in pionirjem. Pionirji imajo celo svojo godbo ter šahovski in druge zanimive krožke, mladina pa se pridno udeležuje v športnem društvu »Krim«, ki ima na tem terenu lepo urejeno igrišče. Tudi žene so zelo delavne. Ob letošnji Novoletni jelki so s praktičnimi darili obdarile 400 otrok terena. Lepe uspehe v delu imajo tudi grupa ljudske inšpekcije, stanovanjski in potrošniški svet.

Za tekmovanje ob 10. obletnici Osvobodilne fronte se frontovci trudijo, da bi

čimveč članov pritegnili k rednemu tedenskemu študiju, tisti, ki imajo večje za kulturnoprosvetno delo, pa se pripravljajo na prireditve Zveza borcev namerava zgraditi večstanovanjsko hišo.

Ko smo tovariša Ravnika nedavno obiskali pri njegovem poklicnem delu, nam ni hotel kaj dosti pripovedovati o sebi. »Karieram sem in vedno je bilo pred menoj samo delo. Tudi danes ga je dovolj, vendar je vse drugače delati, če ves, da bodo sadovi takšni, kakršni si vsi želimo.«

M. D.

V ROŽNI DOLINI PA PEDAGOGSKA DELAVKA SLAVKA BOŽIČ

Rožnodolanci poznajo tov. Slavko Božič iz narodnoosvobodilne borbe. Do leta je kot ilegalca do leta 1943, ko so jo zvalili Italijani. Po vrnitvi iz taborišča Ravensbrück je poučevala nekaj časa v gimnaziji na Viču, dokler ni bila premeščena na Mostni komite. Pa tudi takrat je sodelovala pri delu na domačem terenu s političnimi referati, navsejiti itd.

Pred dobrim mesecem dni je postala Slavka ravnateljica gimnazije na Viču. Starši večine dijakov so bili zelo zadovoljni, saj je šola z njo dobila krepko vodstvo. Ob prvi konferenci lani je imelo nad 80% dijakov negativno oceno, sedaj pa se je stanje povsem spremenilo. Slavka je gledala, da se predvsem izboljša disciplina in se uvede redni pouk. Tudi mladinska organizacija je začela aktivneje delati na politično ideološkem, kulturnem in fizikalnem področju. Organizirali so uspele prireditve Novoletne jelke, imeli več predavanj o današnjih aktualnih problemih, pevski zbor pa se pripravljala za samostojen koncert. Na šoli imajo stalen marksistični krožek, kjer redno študirajo marksistično literaturo.

Ravnateljica Slavka pomaga mladini na vseh področjih z referati in navsejiti. Djaki so ji za njeno pomoč zelo hvaležni, saj je postala njihovo življenje in delo pestrejšje. Uspešne tov. Slavke pa poznajo tudi volivci 24. volilne enote v Rožni dolini in jih visoko cenijo. Na predvolilnem sestanku so jo soglasno predlagali za kandidata v rajonski ljudski odbor Rakovnik-Vič.

F. R.

V ptuškem okraju je mladina ob volitvah svojih vodstev razvila živahno aktivnost

V ptuškem okraju je dobra tretjina mladinskih aktivov že izvolila svoja nova vodstva. Na predvolilnih sestankih je mladina razpravljala o tem, kako bi v vrstah organizacije poživila politično vzgojno in kulturno prosvetno delo, ter nanj vključila vse tiste člane, ki se udeležujejo v raznih izobraževalnih in umetniških društvih.

Najbolj so razgibane vrste mladine v enem najboljših mladinskih aktivov v okraju, v Osojnikovi zadrugi. Zadrugi mladinski aktiv Osojnikove zadruge se je od vseh aktivov po kraju po vsebini dela najbolj približal slojevski organizaciji. Mladina je v prvih vrstah borcev za okrepitev zadruge. Med najboljšimi sta Trugar Peter z 232 delovnimi dnevi in Marija Rijavec z 226. V sobotinski zadrugi je mladina veliko pripomogla k utrditvi zadrugne zavesti. Nemašna za sluga mladine je, da je za združno med najboljšimi v okraju in je letos v vseh kulturah imela za 30% višje hektarske donose, pri krompirju pa celo za 60 do 70%.

Vzorno je tudi delo mladinskega aktivna na državnem posestvu v Turnišču. Aktiv je pričel z izobraževalnim delom

Po III. kongresu AFZ je postalo delo pestrejšje

Na plenarnih in konferencah AFZ, ki so bili po tretjem kongresu AFZ, so konkretizirali naloge žena in ukrepe, ki jih morajo organizacije AFZ izdati za izvajanje sklepov III. kongresa.

Plenumi in konference so pokazali, da organizacije AFZ prilagajajo svoje delo krajevnim potrebam in zanimanju žena. Sodelujejo z organi ljudske oblasti, z zdravstvenimi, prosvetnimi in drugimi strokovnjaki in pomagajo pri reševanju tistih vprašanj, ki žene najbolj zanimajo. Tako je bilo na pobudo organizacije AFZ na Reki posvetovanje voditeljice AFZ, predstavnikov ljudske oblasti in zdravstvenih delavcev, na katerem je bilo sklenjeno, kakšne ukrepe je treba izdati za večje varstvo matere in otroka. Na posvetovanju s predstavniki poverjenstva komunalnih zadev v Sarajevu so govorili o nujno potrebnih gospodinskih predmetih, ki jih bo treba izdelovati v prihodnjem letu.

Po državljanskih svetih pri ljudskih odborih in skupinah ljudskih inspektorjev vplivajo žene na reševanje vprašanj s področja varstva matere in otroka. Da bi pri tem dosegli čimboljše uspehe, ustanovljajo na Reki državljanske svete za varstvo matere in otroka.

Številne organizacije AFZ so se rešile šablonskega dela, tako da je delavnost žena pestrejšja kot je bila dosedaj. Ker je organizacija AFZ v Splitu ugotovila, da se pojavlja kot problem slah uspeh otrok v šolah, je ustanovila ženske aktivke, ki bodo poučevale otroke s slabimi ocenami in pomagali staršem pri vzgoji otrok.

Zene kotorskega okraja v Crni gori so prevzele skoraj vso skrb za organizacijo otroških kuhinj in razdeljevanje hrane mednarodnega otroškega fonda. V tem okraju so žene organizirale tudi tečaj za predice, da bi zagotovile toplo obloko otrokom v otroških domovih in otrokom padlih borcev.

NOV PARTIJSKI ČASOPIS V CRNI GORI

Na Cetinju je začel izhajati časopis »Narodna borba«, glasilo Centralnega komiteja KP Crne gore. Isto ime je nosil list, ki je leta 1941 izhajal kot glasilo pokrajinskega komiteja KPJ za Crno goro.

Prva številka »Narodne borbe« prinaša več člankov o gospodarski problematiki Crne gore, članek o perečih nalogah v fizikalni, prispevke iz življenja republikanskih partijskih organizacij in sklope razširjenega sestanka CK KP Crne gore, ki je bil 3. novembra lanskega leta. Časopis bo izhajal trimesečno.

POMEMBNA ARHEOLOŠKA ODKRITJA V BLIZINI SKOPJA

Po enomesečnem raziskovanju v okolici Skopja, Tetova in Kumanova je odkrila skupina heogrfskih in skopjskih arheologov okrog 40 najdb, med katerimi je tudi več najdb iz srednjeveških obdobij.

Pri raziskovanju so odkrili najdbe iz mlajše kamene in bronzaste dobe, najdbe, ki so pripadale ilirski in grški epohi rimskemu in bizantinskemu času ter času, ko so prišli Slovani na Balkan. Odkrivanje vseh teh naselij, utrdb, grobov itd. je posebno pomembno zaradi tega, ker so našli v njih zgodnje slovenske sledove, ki so bili do pred kratkim skoraj neznan v Makedoniji. Velikega pomena je tudi najdba grških mest v skopjski okolici. Ko so jih preiskovali, so ugotovili, da so bila mesta v teh krajih grajena na grški način mnogo prej, kot so do sedaj menili.

Na terenu so zbrali bogato muzejsko gradivo, ki so ga v glavnem že prenesli v skopjski muzej. Od muzejskih predmetov so odkrili posebno kralj grške silanke vaze in slovenskih lončenih posod valovite oblike, dalje lončeni izdelki iz mlajše kamene dobe s poslikanimi vzorci, ki spominjajo na lončarstvo iz našega Podonavja in Grške Tesalije ter odlomki neolitike plastike, podobne plastiki v Podonavju in Grčiji. Muzejska rednost so tudi kamentar klavira ter glinasti pečati, s katerimi so delali odlise ornamentike na vaze predzgodovinske dobe.

Arheološko raziskovanje Makedonije bo da se nadaljuje. Preiskali bodo verodarsko in brezupno dolino Tikveš. Crno goro in predele okrog Prapranskega in Obridskega jezera. Pri raziskovanju v bližini Skopja, Tetova in Kumanova so zbrali podatke za arheološki zemljevid teh krajev.

Kitajska poslanica severnim Korejcem

Peking, 6. jan. (Tanjug.) Komunistična partija Kitajske in še 10 kitajskih strank je poslalo severnim Korejcem poslanico, v kateri je rečeno, da se bo »kitajski narod slovo bobil s korejskim narodom za osvoboditev vse Koreje«. Razen te poslanice prenaša pekinški radio tudi uvodnik uradnega Kitajskega časopisa »Peoples Daily«, ki poziva kitajske oborožene sile, naj napredujejo do skrajnega juga Korejskega polotoka.

Tedenski pregled operacij na Koreji

Tokio, 6. januarja. — Dogodki, ki so se v poslednjih sedmih dneh odigrali na korejski fronti, so prekinili dolgotrajno razdobje manjših spopadov in patuljnih akcij na 38. vzporedniku, kjer so se kitajske in severnokorejske enote po umiku poslednjega Mac Arthurjevega vojaka iz Severne Koreje zaustavile. Leta 1951 se je začelo v tem delu Daljnega vzhoda s močno ofenzivo tako imenovanih kitajskih »prostovoljcev« na celotni fronti črti in s splošnim umikom Mac Arthurjevih oboroženih sil, katerih poveljniki že razmišljajo o možnosti obrambe dela jugovzhodne Koreje, ki je znan pod imenom »fusansko mestišče«.

Ze četrti dan od začetka kitajske in severnokorejske ofenzive čez 38. vzporednik je padla južnokorejska prestolnica Seul — drugič v 189 dneh korejske vojne. Prodirajoč v dveh smereh — iz področja Čunčona v srednjem delu Ko-

Ne omalovažujmo zbiranja odpadkov

Po zvezni uredbi o zbiranju in porabi odpadkov z dne 6. junija 1948 je organizacija zbiranja odpadkov v prvi vrsti naloga lokalnih organov državne uprave in ljudskih organizacij. Mestni in okrajni ljudski odbori so dolžni ustanoviti za zbiranje odpadkov posebna podjetja ali poveriti to nalogo že obstoječim trgovskim ali drugim gospodarskim podjetjem lokalnega pomena.

Od takrat, ko je izšla uredba, sta minili dve leti in pol. LO so imeli možnost, da postavijo organizacijo za zbiranje odpadkov, kakor tudi da postavijo organizacijo preizkusijo tudi v praksi. Če pogledamo, kakšne uspehe so LO dosegli na področju zbiranja odpadkov, moramo žal ugotoviti, da uspehi niso zadovoljivi.

V naši republiki so bili ljudski odbori dosledaj zadolženi samo za zbiranjem odpadkov iz lokalnega gospodarstva, komunalne dejavnosti in široke potrošnje. Plan zbiranja iz teh sektorjev za leto 1950 sta dosegla in za približno 50% celo presegla le dva okraja: Ptuj in Kočevje, vendar tudi ta dva okraja nimata podrobno organizirane zbirne mreže, s katero bi sistematično zajemala dotok odpadkov zlasti iz obrti in široke potrošnje. Nad 50% so izpolnili plan okraji: Kamnik, Jesenice, Murska Sobota, Ljutomer, Celje, okolica in Ilirska Bistrica. Niti z 20% niso dosegli plana okraji: Ljubljana: rajon IV in rajon V, Kranj, Trbovlje, Dravograd, Maribor-mesto, Maribor-okolica, Krško, Novo mesto, Črnomelj, Trebnje, Grosuplje, Postojna in Gorica. Nekateri OLO vzlic jasnemu predpisu zvezne uredbe in prejetim navodilom za zbiranje odpadkov sploh niso določili nobenega lokalnega podjetja, a tudi poslovalnicam republikanskega »Odpada« niso dajali nobene učinkovite pomoči.

Ko so bili OLO med letom opozorjeni, da so s svojimi planskimi obveznostmi v zaostanku, so poudarjali, da so planske zadolžitve previseko. Noben OLO pa ni dal analize, ki bi količjak verjetno pokazala, da je postavljeni plan dejansko nedosegljiv. Ves plan zbiranja odpadkov iz lokalnega gospodarstva, komunalne dejavnosti in široke potrošnje za l. 1950 je resda dosegel dokaj visoke številke. Toda če to število delimo s številom KLO, ki jih ima naša republika, dobimo, da je odpadlo na vsak KLO povprečno le 4,5 tone odpadkov. Toliko odpadkov bi povprečno prav lahko zbral sleherni KLO, gospodarsko močnejši več, gospodarsko šibkejši manj. Razume se, da bi morali OLO, ki so sami prejeli planske zadolžitve ob upoštevanju svoje gospodarske strukture, plan pravilno razbiti na KLO in da bi morali vsi KLO resno in vestno izpolnjevati planske naloge. Ne smelo bi se dogajati, kar se je dogajalo v preteklem planskem letu, da so posamezni delavni KLO svoje letne planske izpolnili že v prvem polletju, da pa drugi KLO, ki so imeli ponekod celo boljše pogoje za zbiranje, iz malomarnosti niso zbrali vse leto niti kilograma odpadkov.

Mnogi LO zbiranje odpadkov še vedno podcenjujejo in omalovažujejo. V zbiranju odpadkov vidijo nalogo postranskega pomena, v katero ni treba vlagati nobenega truda. Omalovaževanju zbiranja odpadkov moramo napraviti konec. To je gospodarska nujnost, ki postaja z napredujočo industrializacijo naše dežele vse bolj pereča. Če zbirajo in izkoriščajo odpadke visoko razvite industrijske dežele, je toliko bolj potrebno, da jih zbiramo in izkoriščamo mi, ki se moramo še trdo boriti za gospodarsko osamosvojitve in za izgradnjo lastne industrije.

Skraini čas je, da se začne sleherni naš človek zavedati, da to, kar imenujemo odpadke, velikokrat niso stvari brez vrednosti, ampak dragocene surovine, ki jih naša industrija nujno potrebuje v proizvodnji. Saj imamo važne industrijske panoge, v katerih je vsa proizvodnja osnovana na izkoriščanju takozvanih odpadkov in ki brez teh sploh ne bi mogle delati, ali ne bi mogle delati gospodarsko. Zelo pomembno morajo imeti staro železo za hitrejšo in cenejšo proizvodnjo, sicer na svetovnih tržnicah ne bi bilo tolikšnega povpraševanja po starem železu, industrija papirja in lepence ne more proizvajati rentabilno brez starega papirja in nekaterih tekstilnih odpadkov, tekstilna industrija izkorišča povsod po svetu poleg drugih osnovnih surovin tekstilne odpadke, tovarne klenja, želatine in postranskih proizvodov lahko zapremo, če jim ne preskrbimo dovolj živalskih kosti, steklarne rabijo v svoji proizvodnji steklene črepinje itd.

Vsi vemo, da je mnogo dobrin, ki jih danes moramo še uvažati iz inozemstva in da nas stane težkih naporov, da z izvozom lastnih proizvodov pridobimo devize, ki jih potrebujemo za uvoz. Med blagom, ki ga uvažamo, so tudi nove krpe za tekstilno industrijo in staro železo za železarne. Kolikor teh odpadkov nimamo dovolj doma, je pač nujno, da jih uvažamo, toda poprej bi morali izkoristiti lastne vire do zadnjega kilograma.

Današnja politična in gospodarska situacija zahteva, da varčujemo z razpoložljivimi dobrinami. Varčevanje pa ni le v tem, da se odrekamo materialnim in kulturnim potrebam ali da si celo pritrjujemo od ust, kar kot delovni ljudje nujno potrebujemo. Nasprotno, najuspešnejši in hkrati najmanj boleče je varčevanje, ki je v smotrnem izkoriščanju razpoložljivih dobrin, v razumnem načinu prehrane, v najkoristnejši izrabi blaga, v čuvanju strojev skratka v preudarnem izkoriščanju sredstev v celokupnem gospodarstvu. Hvaležno področje za tako varčevanje pa je prav zbiranje in izkoriščanje odpadkov. Tu ni treba nobenega odrekovanja in pritrgovanja, treba je le, da vestno zbiramo in oddajamo vse, kar lahko naša industrija porabi v proizvodnji in da iščemo novih načinov za izkoriščanje odpadkov.

Nova ureditev pokojnin, rent in podpor

V začetku tega leta se je začela izvajati uredba o ureditvi pokojnin, rent in podpor, določenih po prejšnjih predpisih, in o priznanju pravice do pokojnine tistim, ki po starih zakonih niso imeli pravice do pokojnine. Po podatkih, s katerimi razpolaga komite za socialno skrbstvo vlade FLRJ, bo nova uredba zajela približno 150.000 oseb, za katere je v ta namen določenih v proračunu za leto 1951 334 milijonov dinarjev.

Uredba določa, da se starim upokojencem uredi pokojnina po novem zakonu o socialnem zavarovanju, t. j. da se pri določanju pokojnin vzame v poštev ves čas, ki ga je upravičenec prebil v delovnem razmerju, kot tudi čas izven delovnega razmerja ob izrednih okoliščinah. Nove pokojnine bodo določene glede na plače, ki bi jih zavarovanci imeli po plačilnem sistemu FLRJ na podlagi svojih kvalifikacij. S tem bodo povečane pokojnine starim upokojencem, katere so bile precej nizke, ker so jih določali po bivših zakonih, po katerih se je v glavnem jemal v poštev samo del časa, prebita pri delu; razen tega pa bodo pridobili pravico do pokojnine tisti, ki je zaradi uporabe starih predpisov niso imeli. To velja v glavnem za delavce in uslužbence, ki so bili zaposleni po 9. maju 1945.

Preuredile se bodo tudi pokojnine nekvalificiranih delavcev, ki so prebili pri delu več kot 30 let. Pokojnine dru-

VELIK PRISPEVEK NAŠIH RACIONALIZATORJEV IN NOVATORJEV za pospeševanje proizvodnje

Naša industrija na sploh, zlasti pa lokalna industrija, obrt in komunalna dejavnost bi ne mogle premagati marsikatero težavo, če bi novatorji in racionalizatorji ne zmagovali tako uspešno v boju za našo gospodarsko osamosvojitve.

Pred spuščanjem vrtalnega ščita »krt« v jarek, kjer začnejo kopati kanal

DOGRADITEV PROGE LUPOGLAV—ŠTALJE

Pomembna istrska železnica Lupoglav—Štalje, ki bo omogočila neposredno železniško zvezo med Reko (in s tem z glavnim železniškim omrežjem v državi) in raskimi premovalniški črtni premoga, bi bila končana že pred novim letom, če bi močno deževje prejšnji mesec ne oviralo dela. Zdj delo na progi nad 7000 frontovcev, ki si z drugimi delavci prizadevajo, da bi čimprej končali pomembno delo. Računajo, da bodo še vedno precej težavno nalogo zmogli že v prvi polovici tega meseca. Vsekakor pa je treba računati, da bo železnica izročena prometu v tem mesecu.

Doslej so položili že okrog 30 km tira, to je nad polovico, ker je železnica dol-

Naši racionalizatorji in novatorji nedvomno zaslužijo največje priznanje. Ponovno so ga bili deležni nedavno, ko jim je predsednik komiteja za lokalno industrijo minister Tomo Brejc podelil denarne nagrade. Med nagrajenci so bili naslednji novatorji ali racionalizatorji:

Anton Skofic, tehnični vodja tovarne »Zmaj« v Ljubljani, je omogočil neovirano proizvodnjo električnih baterij. Za proizvodnjo baterij je pomembna surovina manganovec kot depolarizator. Do srede leta 1949 smo ga morali uvažati. Zaradi informbirojske blokade in težav z devizami je bil uvoz skoraj popolnoma ustavljen. Bila je nevarnost, da proizvodnja baterij preneha v vsej državi. A. Skofic se je na pobudo podpredsednika vlade LRS tov. Breclja odpravil v bosenski rudnik v Čevljanovici pri Semrovcu. Tam so nekdo kopali manganovec, ki so ga izvažali v Nemčijo. Skoficu se je s pomočjo inštituta za analitsko kemijo v Ljubljani posrečilo izdelati baterije z uporabo domače rude. Pomen tega uspeha se kaže v tem, da smo do konca leta 1950 prihranili 2,5 milijona dinarjev, ker je domači manganovec za 13% cenejši od uvoženega. Prihranek nek na devizah pa znaša okrog tri milijone dinarjev. Manganovec uporabljajo tudi v drugih industrijskih strokah, na primer v celjski tovarni emajlirane posode in v zagrebški tovarni »Chromos«.

Ing. Bogomir Ranc in višji gradbeni tehnik Jože Požavko iz Maribora sta prevzela težavno nalogo. Rešiti je bilo treba vprašanje, kako naj bi čim hitreje in z najmanjšimi stroški zgradili zbiralni

kanal v Mariboru. Maribor se hitro industrializira in hkrati narašča število prebivalcev, zato stara kanalizacija več ne ustreza. Za novo kanalizacijo pa je primanjkovalo gradiva in delovnih moči. Ing. Ranc in Požavko sta v nekem tujem časopisu zasledila aliko naprave, s katero v Londonu gradijo podzemsko železnico. Tako sta prišla na zamisel, da sta naredila tako imenovani vrtalni ščit za kopanje kanalov. Naprava se imenuje krt, saj se kot krt zarije pod zemljo. Rije pa globoko pod mestnimi tlemi. Premika se s pomočjo treh hidravličnih dvigalk s skupnim pritiskom 360 ton. Za »krtom« oblagajo kanal, ki ima 2 m premera, s fazonskimi betonskimi kosi. Pri delu je zaposlenih le pet delavcev. Ne potrebujejo nobenega lesa za opaz Velika prednost je, da ni treba prekopavati ulic in hodnikov, ne podirati zgradb in podzemskih napeljav. Pri kilometru kanalizacije bodo prihranili do 15 milijonov dinarjev. Spričo tega je razumljivo, da so se za posebno napravo začeli zanimati tudi v drugih krajih. V Trbovljah razmišljajo, ali bi »krt« ne kazalo uporabiti za vrtanje vzevnih jaskov v premovalniški.

Ivan Drolenč je pravi pionir izdelovanja raznih optičnih naprav pri nas. Tako je s svojimi izdelki popolnoma opremil fotografski laboratorij geodetskega oddelka ljubljanske univerze. Novost je njegov fotokomparator za merjenje površin na posnetkih iz letala. Izdelal je tudi prototip pralnega stroja. Dalj časa se tudi že ukvarja z zamljijo, da bi začel brusiti optična stekla. Naprave, ki jih je izdelal doslej, bi stale v tujini na stotisoče deviznih dinarjev. Nesebično se posveča tudi vzgoji strokovnega kadra, bodočih strokovnjakov za precizno mehaniko.

Milenko Blagojevič, direktor tovarne steklene galanterije v Sežani, je uspešno organiziral obrat, posekbel za strojno opremo, uvedel proizvodnjo in dosegel, da se je obogatila izbira raznih vrst steklenih gumbov. Tovarna je začela obratovati na dan republike.

Znani večkratni novator Rajko Faninger iz Ljubljane je lani na ljubljanski razstavi lokalne industrije razstavil cvetlično uro. To vrsto ure bodo uporabljali v ljubljanskih parkih, če se bo mestno poverjenstvo za komunalne zadeve za to zavzelo.

Jože Rogale, mizaraki delavec iz Kočevja, je z najkromnejšimi sredstvi izdelal nihhalno žago in dva čistilna stroja v mestnem mizarstvu podjetju. Pripravlja še poseben rezkalni stroj.

Lojze Battelino iz Mengša je znani pečarski mojster. V zadnjem času se je zlasti zavzel za izdelovanje obloženih ploščic. Uvedel je strojno izdelavo dvojnih ploščic, kar je novost v keramični stroki. V najkrajšem času pa bo tudi začel žagati kvadratne ploščice, ki smo jih poprej uvažali s Češkoslovaškega.

To je le nekaj primerov iz dela naših najboljših racionalizatorjev in novatorjev na področju lokalnega gospodarstva. Posebni pogoji v lokalnem gospodarstvu še posebej terjajo mnogo iznajdljivosti, pobud in delavnosti, zato naj bo priznanje novatorjem in racionalizatorjem spodbuda za nadaljnje vneto delo.

Serijska izdelava tovornih ladij

Letos bodo v naših ladjedelnicah začeli serijsko izdelovati potniške in tovarne ladje za potrebe trgovske mornarice. Tako bodo v kratkem v ladjedelnici »3. maj« na Reki izdelali osem modernih ladij z nosilnostjo 650 ton, ki bodo izklužili za prevoz tovora med lukami vzdolž Jadranske obale.

Zaključena prevedba delavcev

V vsej državi je zaključena prevedba delavcev v strokovne nazive. Komisije za prevedbo delavcev v Sloveniji so prve dovršile svoje delo, do konca preteklega meseca pa je bila zaključena prevedba tudi v ostalih republikah. Pri tem velikem delu je sodelovalo 6092 komisij s 30.660 člani. Poleg njih je v večini podjetij delalo tudi veliko število podkomisij.

Vsi bodo sodelovali pri upravljanju svojega podjetja

Sredi lanskega leta je bilo. Delavec DES je na državnem posvetu v Onsku odkril ob vsem velikem pomankanju kar cel dve toni bakrene žice različnih presekov. Bajle leži tu že lep čas, ker ni v vsej zalogi niti meter take žice, ki bi jo lahko uporabili. Čudil se je in premišljeval, kdo je tisti, ki tako nesposobno deli elektromaterial.

V Knežji lipi imajo pravo priročno skladišče bakrenega pribora, ki ni tu prav nič potreben, drugje pa z elektrifikacijo ne pridejo nikamor, ker prav takega materiala manjka. V Domžalah so dobili več žice, kot so jo rabili, tudi na Vrhniki imajo nekaj materiala odveč. — Skratka: zmešnjava, ki je nastala zato, ker tega blaga niso delili tisti, ki ga uporabljajo! Ta ima nekaj, kar drugemu manjka, ta se spet jezi, ker ne more izpolniti planskih nalog, ker nima pribora, ki je drugje odveč. Po vseh sem in tja po ljubljanskem okrožju raztresenih obratih DES so delavci zamažali to električno dobro izkoriščeni. Obrati so raztreseni in nikdar se niso zbrali k posvetovanju, kjer bi uredili vse, da se take napake ne bi ponavljale.

Se to: pred meseci je hodil meš hišami blizu Viča, tja proti Kosezjam, inženir z načrtom v roki. Zlomel, daljnovod je začrtan prav tam, kjer bi ga ne smelo biti! Preko hiš, hlevov in lop se pomika in včasih prav zares ne veš, kje bi izkopal jama za drog. Prvič je napoti nova

hiša, drugič sosedova uta. To so opazili delavci DES. Treba bo narediti enkrat za vselej konec s tako nesmiselnim načrtovanjem za zeleno mizo.

V Ljubljani... Dež je namakal ceste že nekaj dni. Pod nebotičnikom je stala dolga vrsta delavcev, nekateri so bili odeli z dežnimi plašči. Le-ti so bili še kar dobre volje, drugi, brez plaščev, so se hudovali. Vsi pa so kljub dežju složno na gromki predelavcev »horuk«, ki je preglasil hupanje avtomobilov, cukali iz odprtine na pločniku debelo jekleno vrvo. Na koncu je bil nov kabel, ki bi ga bilo treba položiti, da bi bile izpolnjene planske naloge obrata DES Ljubljana.

»Pozimi ni čas za polaganje kablov,« so ugovarjali delavci, »škoda je nas in njega.«

Pred dnevi se je v majhni sindikalni dvorani zbralo okoli 30 članov delavskega sveta »Podjetja za razdeljevanje električne energije — DES za ljubljansko okrožje«.

To je bila tretja seja tega delavskega sveta in niti predsednik Oblak si ob začetku, ko je pozdravil vse zbrane in predlagal dnevni red, ni mislil, da bo seja tako živahna.

Poročal je predsednik upravnega odbora tov. Anžič: »S planskimi gradnjami smo začeli pri nas še takrat, ko se je gradbena sezona nagibala že h kraju.« To pomeni, da načrti niso bili pravčasno izdelani, ali pa, kar je še lepše, bili so izdelani za zeleno mizo. Tov. Majer

se je nemirno presedel na stolu. Rad bi se oglasil. Seje v diskusiji je predsednik Oblak dodelil tudi njemu besedo.

»GEDES« (to pomeni v jeziku delavcev podjetja za razdeljevanje električne energije njihovo glavno direkcijo) je napravil načrt za daljnovod Ljubljana—Koseze, ne da bi ga proučil na položaju. Če bi bil nekaj sto metrov daljši, bi se izognil naselju, tako kot bi moralo biti po pravilih, ki predpisujejo varnost. Ker daljnovod križa druge napeljave, bo moral biti višji in prav tako do 18 m dolge drogove je najtežje dobiti. Tov. Majer je pogledal po tovariših, vsi so ga pozorno poslušali: »To ni rentabilno, tak daljnovod je le provizorij in poleg tega še dražji.« Svet je odobral.

Poročal je tovariš direktor. Plan ni izpolnjen, 30% manjka. Na Barju so bile izkapanne jame za daljnovod, in ker ni bilo drogov, dež in sneg rušita ter zasipata že izkapanne jame. Brezplodno, ne-natrčno delo torej. Kabel za novo trafo postajo od sodnije do nebotičnika smo začeli polagati šele 27. novembra. Delo je po zaslugi požrtvovalnih delavcev opravljeno, čeprav vsi vemo, da zima ni čas za polaganje kablov.

No, in končno... Blizu Kranja je bil zgrajen daljnovod. Najprej je bil važen, potem ko ni bilo bakra že manj. Naenkrat pa je postal drag daljnovod za dle časa celo nepotreben. Moral bi biti drugačen, so ugotovili, za drugo napetost.

Delavski svet je zažumel. Sklenili so, da bodo letos temeljito »prefiltrirali«, prav tako so rekli, plan, in da kaj takega v njihovem podjetju početi niti slišati več. To, kar so delavci prej opazili, niso

Delavski svet DES

vedno rešili, sedaj go imajo delavski svet bo to veliko lažje, ker bodo pri vodstvu sodelovali vsi.

»Diskusija po referatu« je povedal tov. Oblak. Dvoranica je bila že zadimljena in obrabi razgreti. Tov. Majer je povedal svoje. Potem so se vrstili drug za drugim. Kvaliteta varnostnih naprav, ki jih pošiljajo tovarne, je zanič, so ugotovili. To povzroča škodo, ki jo trpi skupnost. O nepravilnem razdeljevanju elektromateriala so prav tako poročali. Da, to kar tu leži, bi rabili duuge in tam zopet je dovolj materiala, ki ga prav prvi nima. Nerodne zgodbe iz Oneka in Knežje lippe, Domžal in drugod, so prišle na dan. Se več, tak material se rad izgubi po privatnih kanalih. Sklenili so, da bodo vodstvu GEDES predlagali, da se elektromaterial deli po enotnem načrtu in po prioriteten red.

Cela vrsta sklepov se je nakopičila na papirju zapisničarice Minke. Vsi govorijo o štednji in borbi za plan. Toda... Tov. Anžič je že prej ob koncu svojega poro-

čila dejal: »Kar smo prej sklenili, je večidel ostalo na papirju.«

Včeraj so dokazali, da bo tudi s sklepi drugače. Pri direktorju Stajdoharju, ki se ni dolgo v novem kolektivu, so bili zbrani vsi obratovodje: iz Zirovnice do Črnomlja, od Domžal do Rakeka. Govorili so tudi o stvareh, o katerih je bil razpravljal delavski svet. Obratovodje morajo odkriti in popisati vse take zaloge materiala, ki leže sedaj brez koristi, ponekod celo na dežju. Odkriti zato, ker tak material ponekod skrivajo in delavci DES ne vedo zanj. Ko bodo to naredili, bo izpolnjen del enega mnogih sklepov delavskega sveta: Varčevali bomo z materialom in ga koristno, načrtno uporabljali.

Tako bodo delali ljudje, ki skrbje za razdeljevanje elektrike. Izbrali so si svoj delavski svet in napake, ki so bile storjene v preteklosti, se ne bodo več ponavljale, ker bodo vsi sodelovali pri upravljanju svojega podjetja. S. M.

Novi prispevki k slovenski geografiji

Nedavno je izšel nov letnik Geografskega vestnika, glasila Geografskega društva v Ljubljani. Vse razprave, ki so glavna vsebina časopisa, so to pot posvečene raziskavanju slovenskega ozemlja in ljudi.

Študija Slave Lipoglavšek-Rakovec o slovenskih izseljencih posega v področje demografskega raziskovanja. Čeprav je že za nami doba, ko je bilo vprašanje izseljevanja aktualen in pereč problem demografskega razvoja slovenskega naroda, ni ta prikaz o razporeditvi izseljencev po raznih državah in krajih nič manj dobrodošel. Sistematičen in nareten pregled številnega stanja slovenskih izseljencev smo že dolgo pogrešali. Avtorici je uspelo, da je kljub pomanjkanju zanesljivih statističnih in drugih virov sestavila prav uspešen pregled zamejskih Slovencev v dobi tik pred minulo vojno. Ker se razmere v zadnjem desetletju bistveno niso izpremenile, veljajo izvajanja v glavnem še danes. Sicer je avtorica material, ki ga je zbrala v letih 1939-40, dopolnila s ekopimi podatki, ki so ji bili na razpolago tudi za to dobo. Priloženi karti slovenskih društev v ZDA in Kanadi studijo lepo dopolnjujeta.

Razprava Staneta Zrimca o gibanju prebivalstva Slovenije v letih 1931-1948 obravnava demografske probleme Slovenije v najnovejši dobi. Temeljito obdelan statistični material ljudskih štetij v obeh letih je dal piscu možnost za zelo zanimivo primerjavo raznih področij Slovenije s stališča demografske bilance. Obdobje obsega razmeroma kratko, a usodno dobo z veliko prelomnico — narodnoosvobodilno borbo. Kljub povprečnemu prirastku dva in pol odstotka za celoto kaže regionalna analiza gibanja prebivalstva, da je demografska bilanca na zelo obsežnih področjih Slo-

venije dejansko negativna. To ne velja le za predele, ki so bili zelo prizadeti v zadnji vojni (Dolenjska, deli Primorskega), temveč na splošno za vse, ki so se dalj časa izkazovali depopulacijo. Posebno Primorska kaže zmanjšanje prebivalstva domala povsod, sicer pa zelo močno tudi Dolenjska. Celotno agrarno aktivno Prekmurje izkazuje depopulacijo v večjem delu. Študija je pokazala, da je prebivalstvo naraslo le v razmeroma malo obsežnih predelih okrog industrijskih središč na Gorenjskem in v okolici Ljubljane, Celja in Maribora. Spretno zasnovani, tudi grafično solidno izdelani karti v barvah eta odlično ponazorilo avtorjevih izvajanj.

Manjši doprinos k demografski strukturi Slovenije je študija Poldeta Oblaka o številčnem razmerju med moškimi in ženskimi prebivalstvom Slovenije. Po podatkih ljudskega štetja iz leta 1948 je avtor sestavil karto, kjer je po odstotni razmerju prikazana prevlada enega ali drugega prebivalstva. Kratak tekst je pravzaprav le tolmач h karti.

Vladimir Leban se je v razpravi o Nanosu lotil predvsem vprašanja gospodarske povezave tega višinskega področja s sosedstvom. Najprej podaja njegovo prirodnogeografsko karakterizacijo, nakar preide k analizi gospodarskega izkoriščanja prirodnih pogojev. Na podlagi premočitvenja zgodovinskih virov nam poda prav uspešen prikaz razvoja, ki je privedel do današnjega stanja. Tako je avtor ugotovil, da je bil tudi na slovenskem ozemlju še nedavno živ neke vrste polnomadizem, ki se je v ostalem jugoslovanskem Primorju ohranil vse do danes. Na Nanos so gonili na pašo tisočletje črke drobnice s Krasa, iz Vipave in od Brkinov, nemara celo iz Istre. Težnja naše dobe po čim intenzivnejšem izkoriščanju razpoložljivih prirodnih virov bo izbralo krmne baze Nanosa gotovo aktivizirala, seveda na modernejši način. Razprava je končno tudi prispevek h geografiji slovenskih pokrajin, za katere nam regionalne monografije na stopnji res moderne geografije z redkimi izjemami skoraj popolnoma manjkajo. Podobnih študij še zato želimo v bodoče še čim več.

Naslednja študija Rudolfa Badjura: »Slovensko in nemško geografsko sedlo« je redek prispevek k slovenski geografski terminologiji. Pokazala je, da je raba izraza sedlo za preval prevzeta po nemškem izrazu Sattel, ter da ima beseda sedlo oziroma selo v ljudskem izrazoslovju povsem drug pomen. Mislim, da

bodo lahko tudi naši jezikoslovci v zvezi z geografi na področju geografske terminologije storili še mnogo koristnega, če se bodo dela lotili s tako temeljitostjo kakor avtor te študije.

Prof. dr. Anton Melik nadaljuje v razpravi »Ljubljana pred 800 leti« svoja premočitvenja geografskega glavnega mesta Slovenije, ki jih je začel že pred mnogimi leti. To pot se je lotil avtor razvoja Ljubljane z nove plati. V razpravi s širokega vidika osvetli one momente, ki so sodozdolali, da je nastala srednjeveška Ljubljana prav na onem ozemlju, ki je vršilo urbano funkcijo že v rimski dobi, in ne drugje. Avtor še enkrat poudari nadpovprečno ugoden položaj ljubljanskega ozemlja, hkrati pa pokaže, da ugodna prometna lega sama na sebi še ne more priložiti v življenje večje mestne naselbine, če zanjo niso podani še drugi pogoji, ki imajo svoje korenine v strukturi sodobne družbe in stopnji naselbinskega razvoja. Cenzura v urban-ski funkciji ljubljanskega ozemlja v dobi od 5. do 12. stoletja zgovorno priča o tem.

Dr. Ivan Rakovec je prispeval razpravo »O nastanku in pomenu psevdodolinskih skladov«. Na podlagi obširne to-zadavne literature je prišel avtor do zaključka, da so psevdodolinski skladi le poseben facies wengenskega oddelka triade. V zvezi s tem je pisec ugotovil tudi masejskega novega o tektoniki Posavskega hribovja, predvsem v severozapadnem delu, kar bo zanimalo prav tako geografje, geomorfologe.

Razpravam sledi kakor vsako leto obzornik geografskega dela in problemov doma in po evetu, ter pregled književnosti in kronika važnejših dogodkov iz dela slovenskih in jugoslovanskih geografov. V obzorniku je treba posebej omeniti pregled slovenske geografije v 30 letih ljubljanske univerze, kjer dr. Svetozar Iliesić na kratko oriše, kaj je bilo storjenega pri proučevanju slovenske zemlje do sedaj, in nakaže smerice za bodočnost. Liti avtor poroča še o smereh in težnjah ekonomske geografije v Sovjetski zvezi, o temi, ki o njej tudi pri nas pojmi še daleč niso pri vseh razčiščeni. O izseljevanju Makedoncev iz Egejske Makedonije poroča nadalje Jovan Trifunovski in o številu prebivalcev Jugoslavije v marcu 1948 Stane Zrimec. H koncu bi pripomnil še to, da bi bilo umestno, ko bi bil časopis, ki ne služi le dnevnim potrebam in gre tudi v inozemstvo, tiskan na boljšem papirju.

V. Kokole

II koncertu Slovenske filharmonije in dirigenta J. J. Castra

Juan José Castro je argentinski dirigent in skladatelj. Rojen je bil v mestu Buenos Aires, kjer je tudi užival prvi glasbeni pouk. Leta 1918. je prišel v Pariz, kjer je študiral glasbo pri slavem francoskem skladatelju in voditelju konservatorija »Schola cantorum«, Vincentu d'Indyju. Tam je ob enem študiral klavir pri pianistu Eduardu Rislerju. Po povratku v Buenos Aires je ustanovil godalni kvartet, v katerem je sodeloval kot prvi violinist. Leta 1928. je ustanovil komorni orkester »Renacimiento« (Renesansa), ki ga je vodil sam. Prav takrat začne tudi njegovo umetniško sodelovanje v velikem gledališču »Teatro Colón«, kjer je do l. 1943. vodil simfonične in operne predstave. Kasneje ga je izvolilo filharmonično društvo v Buenos Aires za dirigenta svojih simfoničnih koncertov; ta orkester vodi še danes.

Med svoje najbolj uspele dirigentske dejavnosti šteje Juan José Castro izvedbo Sostakovičeve leningrajske simfonije, ki jo je izvajal s filharmoničnim orkestrom v Buenos Airesu pred 18.000 poslušalci v letu 1943. Poleg rednih koncertov v Buenos Airesu je vodil tudi številne koncertne prireditve v drugih mestih in državah, tako v Urugvayu, Chileu, Periju, Meksiku in v drugih južnoameriških republikah. V letu 1941. je bil povabljen v New York, da dirigira orkester radio (National broadcasting corporation, NBC); od tod je bil pozvan tudi v Washington, kjer je vodil koncerte narodnega (National) orkestra.

Poleg dirigentskega posla je posvetil mnogo dela in časa tudi komponiranju. Njegovo skladateljsko delo zajema različna področja glasbenega ustvarjanja. Največ uspehov so mu prinesla naslednja dela: Argentinska simfonija, Biblična simfonija (obe z zborom); Klavirski koncerti; dva baleta: Mekhano in Offenbachiana; opera »La zapatera predigio«.

»a« (Čudežna čevljarka); kantata Martin Fierro (za bariton-solo, zbor in orkester); v komorni glasbi godalni kvartet in sonate za različne instrumente in slednji številni samospevi.

Juan José Castro se je uveljavil zlasti kot dirigent modernih skladb, s katerimi je v prav on v glavnem seznanil argentinsko koncertno občinstvo. Njegov obisk v Ljubljani in v Jugoslaviji sploh pomeni velik doprinos h kulturnim odnosom obeh držav in bo zato zanimal tako z umetniškega kakor tudi z širšega kulturnopolitičnega vidika. L. M. Š.

O izobraževalnem delu pri Kapeli v radgonskem okraju

Ob ponedeljskih, sredah in petkih je v osnovni šoli pri Kapeli živo tudi po večerih. Na obeh sestankih, ko so mladinke in mladinci, še uigibali, kaj vse bodo delali na izobraževalnem tečaju, in tiste prve večere po osmem novembru — se jih je zbralo nekaj nad dvajset. Danes imajo predavateljici že 36 rednih poslušalcev. Prihajajo okrog šeste na večer in odhajajo po deseti uri z občutkom, da so se zopet nekaj novega naučili. Pridejo radi, nekateri celo pol ure daleč. V ponedeljek se 24 deklet uva v sodobno gospodinjstvo. Uče se kuhanja, ravnanja s kuhinjsko posodo, pospravljanja, pisanja receptov, spoznavajo vrednost živil in še dosti drugega, kar jim bo koristilo doma. V petek imajo šiviljski tečaj, ob sredah pa se jim pridružijo še fantje in predavateljci jih seznanjajo z lepo slovensčino, z zemljepisjem, zgodovino, umnim vinogradništvom in zdravstvom. Tečaj je tako zelo zanimiv, posebno še, ker nima šolske oblike, marveč poteka v razgovorih tečajnikov s predavateljci. Predava pa učiteljstvo, strokovnjak z državnega posestva in vođa krajevne krojaške zadruge.

Pri Kapeli imajo tudi izobraževalno umetniško društvo, ki so ga imenovali po Jovu Jurkoviču, ki so ga Nemci v tem kraju ustrelili. Društvo povezuje gledališko družino in ljudsko knjižnico. Kakor v izobraževalnem tečaju pomagajo tudi tukaj največ učitelji. Množične organizacije se bolj malo zanimajo za izobraževalno delo. Kako potrebno in hvalježno pa je to delo med tamkajšnjim prebivalstvom, naj pokaže nekaj podatkov o ljudski knjižnici.

V lanskem šolskem letu je ljudska knjižnica izposodila tri ali štiri knjige. Torej skoraj nič. In če bi sodili po številu izposojenih knjig, bi dejali, da kmetije in delavci z državnega posestva prav nič ne berejo in da jim za lepo knjigo ni mar. Pa ni tako, le vodstvo knjižnice ni prodrlo s knjigami do bralcev, čeprav je bila knjižnica odprta ob nedeljah. Z jesenjo je prevzela knjižnico ena izmed učiteljic na šoli in sedaj šteje ljudska knjižnica 70 članov, ki si redno izposojajo knjige. Knjižna omara v šolskem razredu je stalno do malega prazna, ker je 136 knjig sprlo tolikšnega povpraševanja občutno premalo. Prej so izposojili toliko knjig, da jih lahko presteješ na prstih ene roke, sedaj primanjkuje leposlovnega berila za odrasle in mladinske književnosti. Izposojevanje so namreč takole uredili, da nosijo otroci knjige domov, tiste pač, ki si jih starši žele. Kako kmečki ljudje tam okrog radi berejo, je razvidno iz vsebine enega številnih pism, ki jih otroci prinašajo zdoma knjižničarki. Pisala ga je preprosta kmečka žena in se glasi: »Ali bi hoteli dekletci dati katero knjigo iz knjižnice. Kakšno zgodovinsko ali drugo povest, roman, potopis ali kaj takšnega. Mohorjeve imamo doma; torej kakšne druge. Bila bi vam zelo hvalježna, ako bi mi ustreli, ker jaz nimam časa hoditi čez dan tja. Berem pa rada, takole po večerih...«

Vemo, kolikšna odgovornost je naložena knjižničarju, saj je vzgoja članov knjižnice v dokajšnji meri tudi v njegovih rokah. Težko pa je ustreči bralcu v knjižnici s 136 knjigami in kaj čudno je, da krajevni ljudski odbor knjižnice ne podpre, ko je navezana zgolj na letno članarino in izposojnino.

Izobraževalni tečaj kot ljudska knjižnica pri Kapeli kaže na to, da se bo prosvetno delo v tem kraju lahko močno razmahnilo. Ljudi, ki so pripravljeni sodelovati, je dovolj, samo živahnost dela množičnih organizacij in pravilnega pristopa do vsakega njenih članov še manjka — in uspeh bo tukaj.

ZA LEPŠO LJUBLJANO

Zadnjih 65 let se pojem, kaj je pravzaprav Ljubljana, neprestano menja, oziroma — točneje rečeno — veča. Pred 50 leti smo si jo prvič in s svojo največjo podjetnostjo upali zamisliti izven okvira starih zidov in starih predmestij. Od takrat se meja Ljubljane neprestano premika, vsakih 10 let je nastajala gospodarska in upravna potreba novih inkorporacij in nobene razširitve nismo mogli sprejeti kot dokončne.

Po osvoboditvi smo njeno območje spet močno razširili, pa se moramo ponovno vprašati, če je to zadnje. Mnoge »mestne« stvari so spet zunaj, ekonomije, stanovanja, tovarne, itd. Zato se moramo vprašati, če je res, kar se nam doždeva, da se naša mesta neprestano večajo, ali pa morebiti ni drugače? Mislimo, da s premikanjem mestne meje dobivamo vedno več stavbišč za stanovanja in ustanove, pozabljamo pa, da se bo težko našel kdo, ki bo vse te predele komunalno in prometno dovršeno uredil. Zato je verjetneje nekaj drugega, da se namreč Ljubljana stalno in vedno bolj povezuje z bližnjo in daljno okolico v enoto, in da s svojimi urbanističnimi prijemmi ne sledimo dovolj prožno takemu razvoju. Pogled z Ljubljanskega gradu n. pr. proti Kamniku nam pove, da je praktično to že postala neprekinjena celota, samo da tega še nismo vzeli v račun. Podobno kot v kamniški smeri moramo ugotoviti tudi v vseh drugih prometnih smereh. Vse, kar vidimo z Oradu, postaja in je deloma že regionalna celota, ki išče gospodarsko, demografsko in kulturno ravnotežje. Zadnja meja večnega razširjanja Ljubljane je ljubljanski region, gravitacijska enota, z uravnoteženo industrijsko in agrarno proizvodnjo.

Tako Ljubljano skuša samo kot misel prikazati pričujoča skica. Ožje mesto, jedro regiona, se ne bi več širilo v nedogled, dobilo bi fiksirano število prebivalcev, iz njega pa bi se izločilo popolnoma vse, kar ne spada v to jedro. Jedro mora dati predstavo mesta, ki v vsakem oziru predstavlja Slovenijo. Ljubljana, kot jo gradimo danes, nima te perspektive. Bolj je podobna neurejenemu dvorišču, kot pa pravemu mestu in nihče ne ve, kako naj se to popravi. Želimo pa si Ljubljano, ki bi bila lepa, široka, zelena, z dobro arhitekturo, ustanovami in z raznolikimi stanovanjskimi hišami od enega do deset nadstropij. Podobno je z okolico, kjer ljudje gradijo kakor pač hočejo in tega je toliko, da komaj dohajamo z ugotavljanjem tega, kar se je že zgodilo.

Kam hočemo z današnjo Ljubljano? Če ji pustimo neke rezerve, nujno potrebni nezadiljivi zeleni pas in če vasi na saviški jezi pustimo še kolikor toliko dihati, vidimo, da smo tudi na neizčrpi severni strani že skoraj dosegli skrajno mejo. Treba se je ustaviti in energičneje pričeti urejevati to, kar je znotraj teh meja. Končati moramo z enoličnim blokom in barakami in pričeli magari mnogo manj pa tehnično in kulturno boljše. Ljubljana je drugačna kot nekatera druga naša mesta, kjer pride za mestom kmalu zaostala vas, pri nas pa je razlika mnogo manjša, ali pa je marsikdaj sploh ni. Pogoji za zavestno odpravljanje prepada med mestom in deželo so pri nas

taki, da se moramo te naloge pričeti lotevati vsaj teoretično.

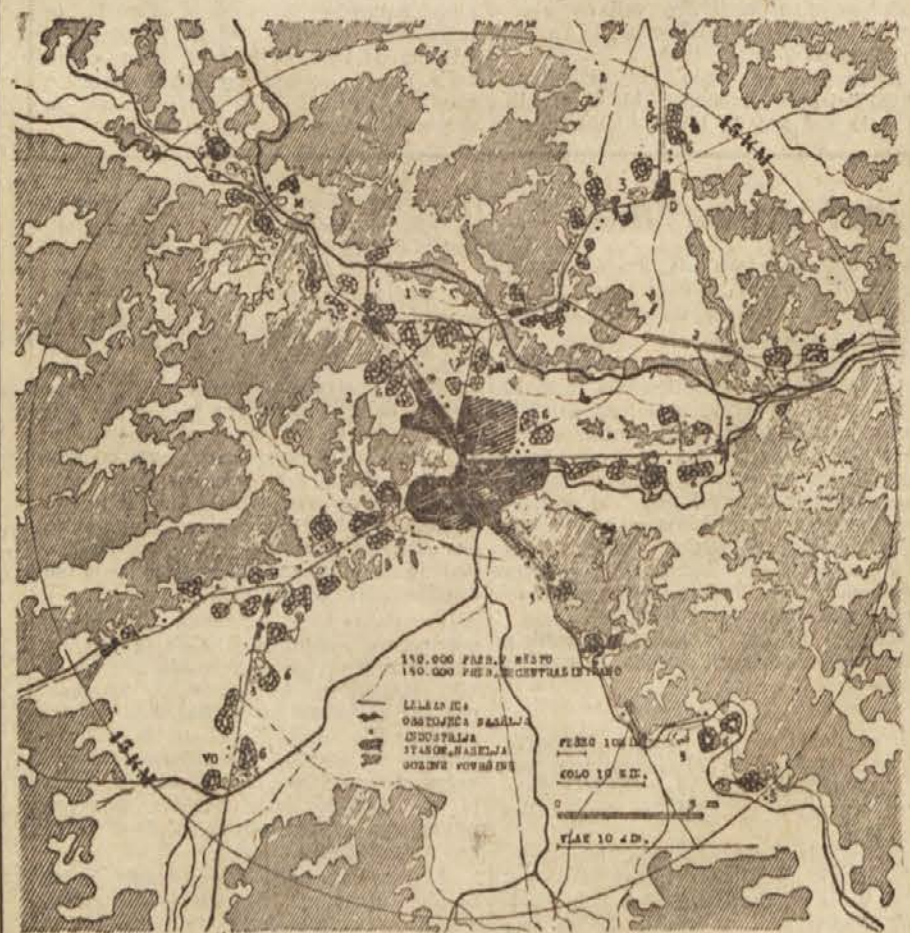
Ljubljana kot region bi lahko imela tistih par stotisoč prebivalcev, ki jih mora imeti mesto, da se dvigne iz provincialnosti, nikjer pa ni rečeno, da se morajo gnesti prav na ljubljanskem polju. Po regionu razdeljeni prebivalci bi bolje in lažje živeli, postali bi takorekoč meščani, ne da bi se preselili v mesto. Mesto pa bi tako imelo vse možnosti, da se postopoma preureja v moderno, zeleno, raznoliko in kulturno metropolo. Tako kot smo nekoč vključili Šiško in druge okoliške kraje, tako to lahko razširimo v organizacijskih in gospodarskih mejah ljubljanskega območja. Ne bojmo se, da je n. pr. Kamnik predaleč, tehnika nam neverjetno zmanjšuje razdalje in Kamnik bi lahko bil oziroma moral biti kmalu samo 20 minut daleč! 20 minut v udobnem, toplen vagonu.

Ljubljanskemu regionu je potrebna predvsem sodobna povezava, da bi se mogel neovirano razvijati. Prvo vrsten promet na tratičnicah, cenen, gost in udoben, je stvar, ki jo v našo največjo škodo zanemarjamo preko mere. Zelezniški pro-

met vidimo še vedno v intenzivno posejlenem predelu tako, kot kjerkoli drugje, namreč kot določeno število parov vlakov in nič drugega. Mehanizacija, kolikor je je, že sama ustvarja povezanost in sodelovanje širšega območja, naša stvar pa je, da se tega zavemo in razvoj pametno vodimo.

Kakšne prednosti bi imela taka Ljubljana? Ljudje bi ostali lahko po večini doma in živeli v organizirani povezavi, ki bi jim nudila vse. Neposredna mobilnost vsakega prebivalca regiona bi se ogromno povečala. Sava, Smarna gora, gozdovi, planine, dom, športi, prireditve in mesto, vse bi bilo blizu. Neagrarno prebivalstvo ob prometnih žilah bi se harmonično dopolnjevalo z agrarnim na področjih med njimi. To bi lahko bila Ljubljana kot region.

Za tako ureditev pa je treba še mnogo dela, predvsem teoretičnega, v sodelovanju arhitekta, geografa, ekonomista, prometnika, zdravnika in drugih. Ti bi morali rešiti vprašanja obsega, organizacije in gospodarstva ljubljanskega regiona, v sklopu širših podobnih vprašanj. E. Ravnikar

LJUBLJANSKI REGION. Razmestitev naselij ob glavnih prometnih žilah v zaključnih stanovanjskih enotah po nekaj tisoč ljudi, ki se vežejo v višje, dobro opremljene enote tako, da vsak pas ob intenzivnem prometu predstavlja urejeno naseljitveno celoto stanovanj, industrije, posameznih sekundarnih centrov, agrarnega zaledja in jedra, mesta Ljubljane, — 1. športni center, 2. obvozna proga, 3. sekundarni centri, 4. obstoječe zazidane površine, 5. možnost za razširitev jedra Ljubljane, 6. nova ali razširjena naselja, vsak bel krogi predstavlja stanovanjsko enoto za 250 ljudi (M) Medvođe, (D) Domžale, (Z) Zalog, (Š) Šmarje, (VG) Vnanje gorice

125 let dela in razvoja Matice srbske

Na književnem področju je njeno težišče na znanstveni raziskovalni dejavnosti.

Bogato izvirno gradivo iz minulosti Vojvodine omogoča Matici znanstveno raziskovalno dejavnost, ki jo razvija v okviru svojega znanstvenega oddelka. Tu se opira na širok krog sodelavcev, ki jih je zbrala v kratkem času. Matica ima cel štab pisateljev, prevajalcev, urednikov, lektorjev, zgodovinarjev ter drugih kulturnih in javnih delavcev ne le iz Novega Sada, marveč iz vse Vojvodine, pa tudi iz drugih mest Srbije ter ostalih republik. Znanstveni oddelki je začel izdajati Znanstveni zbornik Matice srbske za družbene in prirodoslovne vede, razen tega pa izdaja znanstvena dela z raznih področij. Doslej je izdal ta oddelk Dušanov zakonik, Tračko — konjenik v oblačih in verah sodobnih balkanskih narodov, Vrsacke planine in drugo. Ekipa celic za arheologijo in etnologijo tega oddelka so ugotovile pet arheoloških najdišč, sekcija za prirodoslovne vede pa je raziskala fruškogorske gozdove in Delibatsko puščavo.

Dragoceno knjižnico Matice srbske, ki so jo pred vojno raznašali, ne pa izpopolnjevali, so rešili uničenja. Po en izvod redkih knjig so izločili iz knjižnice. Tako so uredili posebno knjižnico za znanstvenike in nove rodove. Samo letos so obogatili knjižnico z 9000 sodobnimi knjigami, tako da ima sedaj 163.062 knjig. Letos je imela knjižnica 3847 članov, trikrat več kakor leta 1947.

Matični arhiv bi bil lahko včasih zgled brezbrčnosti in nekulturnega odnosa do naših arhivskih zakladov, zdaj pa so ga začeli sistematično urejevati, da bo lahko koristil našim znanstvenikom. Iz galerije slik, ki so jih poklonili dobrotniki in ki je veljala za notranjo zadevo Matice, je nastala reprezentativna ustanova srbskega slikarstva v teh krajih in v njej bodo lahko proučevali slikarstvo. Sedanji pomen te galerije presega okvire pokrajine in galerija uživa velik ugled. Samo letos je kupila skoraj za milijon dinarjev slik in sicer del Katarine Ivanovič, Konstantina Danila, Jovana Isailoviča in drugih vojvodinskih upodabljalnih umetnikov.

Založniški oddelk Matice je izdal letos 42 raznih del v nakladi nad 200.000 izvodov.

V svojem plodonosnem delu sodeluje Matica srbska s Srbsko akademijo znanosti, Matico hrvatsko, Slovensko Matico in drugimi kulturnimi ustanovami. To niso samo običajni stiki, marveč tudi čvrsta usklajevanja in medsebojno podpiranje pri izpolnjevanju velike in svetle naloge. D. Božić

NOV STROKOVNI ČASOPIS ZA ARHIVSKO STROKO

Glavni arhivski svet FLRJ je pričel z novim letom izdajati v Beogradu strokovni časopis za arhivsko stroko »Arhivista«. Časopis bo izhajal trikrat letno in sicer 15. marca, 15. julija in 15. novembra. Revija bo prinašala teoretske obdelave osnovnih metodoloških pridelov arhivistične službe, informativne podatke o stanju in vrstah jugoslovanske arhivske fonda po posameznih arhivih in osnovna navodila za urejevanje najnovejših arhivskih dokumentov (koncentracija, sistemiziranje, izločevanje itd.). Cena posameznik številki je 35 din. letna naročnina pa znaša 185 din. Naročila sprejema Državna arhiva NIT Srbije (za »Arhivista«), Beograd, Kameničeva 2, poštni predal 199, čekovni račun 103-897.397 pri Narodni banki v Beogradu.

NOVE KNJIGE IN REVJE

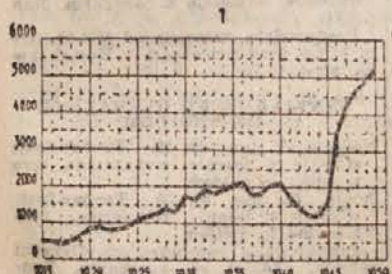
Proteus, št. 3, leto XIII. Ilustriran časopis za poljudno priložnostnoznanost. Ljubljana. Mladinska revija, št. 4, leto VI. Izdaja »Mladinska knjiga« v Ljubljani. Književnost, št. 11, leto V. Izdaja »Prosveta«, Beograd. Novi svet, št. 12, leto V. Izdaja za Društvo slovenskih knjižnikov Državna založba Slovenije v Ljubljani. Obzornik, št. 10/11 — leto V. Mesečnik za ljudsko prosveto v Ljubljani. Zbornik filozofske fakultete I. Univerze v Ljubljani. Uredi Milan Grošelj. Izdala Državna založba Slovenije v Ljubljani 1950. Strani 176.

PORODNIŠKA KLINIKA V LETU 1950

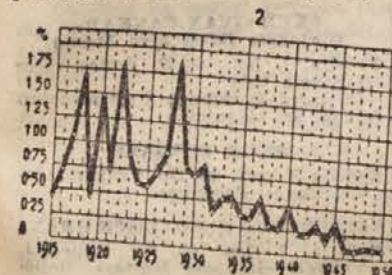
Ob pričetku leta 1951 navajamo nekaj podatkov iz Porodniške klinike v preteklem letu, ki bi utegnili zanimati javnost, hkrati pa nekaj nasvetov, ki so važni za blagor mater in novorojenčkov.

V letu 1950 smo sprejeli 5455 nosečnic ali porodnic na Porodniško kliniko in 4408 bolnic na Ginekološko kliniko. Od 5455 sprejetih nosečnic in porodnic jih je rodilo 5186. Tako velikega števila porodov v enem letu ni dosegla ljubljanska porodnišnica še nikdar prej. Na svetu je le nekaj porodnišnic s tako velikim številom porodov.

Na prvem prikazu vidimo, kako število porodov v ljubljanski porodnišnici nenehno narašča, tako da se je število porodov v primerjavi z letom 1943 ali 1944 več kot podvojilo.

Na porodu (med porodom ali v otroški postelji, za bivanja v zavodu) je umrlo 5 mater, se pravi, da je umrla na 1000 porodov skoraj 1 porodnica. Umrljivost je 0,096%. Če primerjamo to število z umrljivostjo porodnic ljubljanske porodnišnice v letih 1920 do 1937, se lahko prepričamo, da je bila v omenjenih letih smrtnost več kot sedemkrat večja in sicer 0,73%. Če pogledamo odstotek umrlih porodnic v posameznih letih od 1. 1910 do 1950, vidimo na drugem prikazu, da je bilo število smrtnih primerov v nekaterih letih precej veliko,

tako n. pr. v letu 1928 nad 1,7%; se pravi, da je umrlo v tem letu več kot 17 porodnic na 1000 porodov. Nizka umrljivost se pa vzdržuje vsa leta po osvoboditvi skoraj na isti višini. Priporočiti pa moramo, da v umrljivost porodnic štejemo tudi tiste smrtne primere, ki niso posledica poroda ali porodnih komplikacij (tuberkuloza, srčne napake, ledvične bolezni itd.). Če gledamo nizko umrljivost porodnic v tej luči, je uspeh našega zavoda še posebno zadovoljiv, ker je umrljivost zaradi samega poroda še veliko nižja. V novorojenčkih preteklih let em analirali vzroke te nizke umrljivosti in iz raznih dvom, da bomo mogli v boju proti smrtnosti še nadalje obdržati tako nizko umrljivost porodnic. Prepričani smo bili, da nam je prišlo na pomoč nimo nekaterih ugodnih objektivnih in subjektivnih pogojev tudi srečno naključje. Danes lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da je umrljivost še vedno izredno nizka.

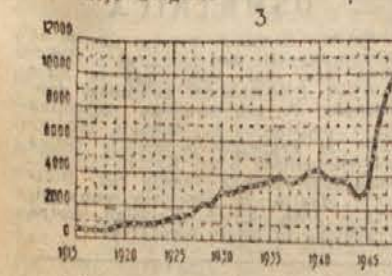
Med mnogimi vzroki nizke umrljivosti je nedvomno tudi ta, da ne dopuščamo več obiskov porodnic in otročnic in da je tako higienska stopnja v porodnišnici znatno višja. Ko smo začeli omejevali obiske, smo morali nenehno prepričevati svoje, da so obiski za porodnice in za novorojenčke škodljivi. Danes doživimo le še redkokdaj, da hoče kak obiskovalec prekršiti to že popolnoma udomačeno navado.

Na porodniški kliniki se je rodilo v preteklem letu 5272 otrok, kar so bili 80-krat dvojčki in 3-krat trojčki. Med novorojenčki je bilo 2729 dečkov (51,76 odstotka) in 2543 deklice (48,24%). Živorojencev je bilo 5181, mrtvorojencev pa 91, to je 1,72%. Če primerjamo povprečno število mrtvorojencev v letih 1920 do 1938 s številom mrtvorojencev v preteklem letu, zaznamujemo tudi tu precejšen napredek. V omenjenih 17 letih je bilo povprečno 4,41% mrtvorojencev. V primerjavi z leti po osvoboditvi število mrtvorojencev stalno, čeravno neznatno pada.

Tudi povprečna umrljivost živorojencev je med bivanjem v zavodu padla. Povprečna umrljivost v letih 1920 do 1938 je bila 4,41-odstotna, v letu 1950 pa 2,11-odstotna.

Uspehi Porodniške klinike po osvoboditvi pa nas ne smejo uspevati. Opozorjamo javnost na nevarnost, ki je združena s preveliko obremenitvijo zavoda. Občasno je naval porodnic tako velik, da smo v zavodu v veliki zadregi, kam s porodnicami in otročnicami.

Ljubljanska porodnišnica kakor tudi druge porodnišnice Slovenije si pridobivajo nenehno vse večje zaupanje prebivalstva. Sprito pomanjkljivega posteljnega sklada je to zaupanje kar preveliko, kajti število porodov v zavodih narašča v Sloveniji nesorazmerno s posteljnim sklodom. Iz tretjega prikaza vidimo, da se je število porodov v vseh zavodih Slovenije dvignilo v letu 1950 od pred-

vojnih 4000 porodov na približno 12.000 porodov. Sprito tega navajala in sočasno pomanjkanja prostora priporočamo, da

pridejo v zavod samo tiste porodnice, ki jim je svetloval zdravnik ali babica, da grede porajati v porodnišnico zaradi morebitnega nepravilnega poroda. Vendar bo zadel tudi ta na svet na težave, kajti danes nimamo še organizirane ambulantno-poliklinične službe, ki bi jamčila vsem nosečnicam predporodno zaščito mater in predročno zaščito otroka. Za to nimamo ne osebja ne primernih prostorov.

Za grobo orientacijo naj velja: v porodnišnici naj pridejo porajati samo prve in v pa tiste mnogorojnice, pri katerih so bili že prejšnji porodi nepravilni. Z ene strani nas sicer veseli, da je zaupanje v našo porodnišnico tako veliko, zlasti še ker se vedemo, da je specialistična porodna pomoč najboljša jamstvo, da bosta mati in otrok rešena ter zdrava v največjem odstotku; z druge strani nas pa navdaja prevelik naval z bojaznijo, da bi se ne zanesla v zavod zaradi pomanjkljivosti možnosti izolacije, čiščenja, dezinfekcije itd. kakšne infekcije ali celo epidemije, ki bi lahko ogrozila matere ali otroke. S posebno budnostjo naših delovnih kolektivov sicer po oseboditvi takih primerov ni bilo, čeravno bi smeli po vseh predpisih pri sedanjem posteljem skladu sprejeti n. pr. v ljubljansko porodnišnico samo 2500 do 3000 porodnic. Toda kaj naj storimo? Ali naj vračamo porodnice na njihove domove in s tem morda celo tvegamo, da bodo rodile na potu ali pa v slabih higienskih razmerah? Menimo, da moramo izbrati med večim in manjšim zlom in da je še vedno bolj sprejeti vse porodnice, ki pridejo v naše zavode, polne zaupanja, čeravno smo pristili ob velikem navalu pošiljati vsaj ljubljanske v domačo nego že četrti dan, sedva samo tedaj, kadar je bil porod pravilen in sta mati in novorojenček zdrava. Opozorjamo javnost, da bomo morda v bodočnosti pristili pošiljati porodnice, — če bo število porodov še nadalje naraščalo — še prej v domačo oskrbo. Zavedamo se, da bo tak ukrep vzbujal kritiko. Vendar vprašamo se enkrat, kaj naj storimo? Problem bi lahko rešili tudi tako, da bi ležali po dve otročnici v eni postelji kot ponekod. Menimo, da je najbolje, da sprejmemo vsako porodnico in opravimo porod. Da bi pa jamčili neki minimum higiene, je potrebno, da porodnice prevzame obremenimo, pa četudi bi morali odpeljati porodnico že nekaj ur po porodu v domačo oskrbo.

Opozorjamo pa na nekatere napake in na nekatere primere površnosti in celo malomarnosti, ki jih opazujemo pri nekaterih mladih materah in njihovih svojcih. Opazujemo namreč, da začno nekatere otročnice vse prezgodaj z gospodinjskimi opravili ali celo s težjim delom. Videli smo otročnice komaj nekaj dni po odpustu iz porodnišnice v smučarski obleki s sankami in s starejšimi otroki na sprejehu. Čeravno priporočamo zgodnje sistematske telesne vaje in zgodnje vstajanje že nekaj dni po porodu, vendar svarimo pred pretiranjem. Vsa štirinajst dni do tri tedne po porodu naj otročnice le še počivajo. Vsekakor naj si že v nosečnosti preskrbiš kakor zamenljivo osebo, ki ji bo pomagala mesec dni do 6 tednov po porodu v gospodinjskih, ki bo prala plenice in pomagala vsaj do 14. dne po porodu negovati dojenčka. Zaradi hitrega odpušča otročnice iz porodnišnice si naj vsaka nosečnica preskrbi tudi babico, ki jo bo negovala v otroški postelji do 10. dne po porodu in ki bo skrbela za novorojenčka.

Res je sicer, da nam naše bogate izkušnje kažejo, da zaradi zgodnjega opravljanja tudi težjih del nismo zaznamovali do sedaj kakih neposrednih nevarnosti. Skoraj edina bolezen, zaradi katere se mlade matere vračajo v zavod, je vnetje dojke, ki sicer ni smrtno nevarno za mater, je pa zelo mučno za otročnico in hkrati nevarno za otroka — posebno v poletnih mesecih, ker je dojenje oteženo ali pa onemogočeno. Vendar vnetja dojke niso posledica zgodnjega vstajanja, zgodnjega odpuščanja otročnice iz porodnišnice, ali prezgodnjega opravljanja gospodinjskih del.

Vzroki teh vnetij so številni in mnogostranski. Med najvažnejše vzroke štejemo pomanjkljivo higieno, razpokane prsne bradavice in nezadostno odpornost organizma proti okuženju.

Ni dvoma, da se najpogosteje bori proti vnetjem dojke s postransko higieno v otroški postelji, zlasti takrat, kadar so bradavice razpokane. Največja nevarnost za okuženje je prve tri tedne po porodu, kajti takrat je v čišči otročnice največ mikrobov, ki lahko vderejo skozi ranjeno kožo ali sluznico v notranost dojke. Zaradi tega si otročnice nikdar zadosti ne neguje svojih rok in dojk v otroški postelji. Najmanj, kar moramo zahtevati, je, da si mlada mati pred vsakim dojenjem temeljito umije roke v topli, po možnosti tekoči vodi in da si razkuži roke s 70% alkoholom ali kakim drugim razkužilom (2% lizol, 1% sublimat). Paziti je treba, da se z rokami ne prijemlje prsna bradavica, zlasti če je razpokana. Res je sicer, da pri nekaterih otročnicah tudi najboljše higiena ne bo pomagala, če so bradavice ploščate ali raste in je malo mleka, ali če mleko nerado teče. V teh primerih otrok razgrize bradavico, včasih pa celo njeno okolico. Z vsakim ponovnim sesanjem se ranice povečajo; okužbo jih pa tudi usteca novorojenčka. Če je odpornost materinskega organizma majhna, lahko torej nastane hujše vnetje dojke ob najvnetejšem izpolnjevanju higienskih predpisov. Zato je preprečevanje vnetja dojke eno najtežjih poglavljev v ginekologiji.

Vendar smo prepričani, da se bo ob upoštevanju higienskih predpisov število tako nevarnih komplikacij, kot so vnetja dojke, znatno zmanjšalo. Če se pa dojk vname, je treba takoj začeti z zdravljenjem. Hujše vnetje se začne navadno z mrzlico. Če začnemo z zdrav-

ljenjem prvih dvanajst ur po mrzlici, bo navadno uspešno vnetje ozdraviti brez operacije. Če pa pride otročnica v bolnico po 24 urah ali celo še pozneje, je treba zvečine dojk operirati. Če je torej mati zamudila ugoden čas, najraje pošaka doma še nekaj dni, naj si greje dojke, da se bo gnoj čimprej zbral in naj pride zaradi pomanjkanja prostora v bolnišnišni šele na operacijo v zavod.

Opozorjamo javnost še na naslednjo nepravilnost. Zelo pogosto opazimo, da vprašujejo svojci za eno samo porodnico po 20-krat 30-krat in celo večkrat. Vsak lahko izračuna, koliko s tem obremenjuje ne samo telefonsko mrežo, marveč tudi osebo zavoda. To pa ne bi bila še največja neprijetnost, čeravno tudi ta pojav ob velikem navalu otežkoča delo v porodnih sobah. Najhujša nevarnost je v tem, da so možne pri telefonskih obvestilih različne pomote, napake, da celo potegavščine. Znan nam je primer, ko si je privoščil nekdo neslano šalo in telefonski svojemu prijatelju v imenu porodnišnice, da je rodila njegova žena dvojčke in da sta oba novorojenčka dečka. Srečni oče je razbunal veselo novico med svojimi znanci in prijatelji in to svoje junaštvo z njimi tudi primerno zail. Kasneje pa, ko je prišlo verodostojno sporočilo iz porodnišnice, se je izkazalo, da je novorojenček samo deklica. Leti prijatelj, ki ga je prej v imenu porodnišnice potegnil, se je nato še norčeval iz nesrečnega očeta.

Nedavno se je zgodil tudi tale primer: telefonično je porodnišnica sporočila svojcem, da je umrla novorojena deklica. Zaradi slabega prenosa je prišla la vest do moža porodnice izkrivljena, češ da mu je umrla žena na porodu. Znanci in svojci so izrekli sožalje in kupovali vence. (Kasneje se je pa izkazalo, da je žena živa in zdrava.)

Vzrok napačnih obvestil je tudi v tem, da pogosto ležita v zavodu tudi po dve porodnici ali otročnici z istim priimkom, da celo z istim priimkom in rojstnim imenom sočasno. Pri neprestanem izpraševanju sredi noči in včasih med zelo razburljivim in napornim delom v porodni sobi se kaj lahko pripeti neljuba pomota, da posreduje neodgovorna oseba svojem podatke imenjakinje.

Zaradi takih in enakih neprijetnosti opozorjamo javnost, da ne moremo jamčiti za popolno zanesljivost telefonskih sporočil, ki jih utegne v našem imenu javiti kak zlikovec ali tudi pri hudih porodih zaposleno osebo; odgovarjamo samo za uradna pismena sporočila, ki so podpisana od dežurnega zdravnika in jih oddaja vratarica dnevno od 8. do 20. ure svojcem, ki se legitimirajo.

Če so že možne take napake pri obveščanju (ki jih pa želimo popolnoma odstraniti), lahko pomirimo javnost, da niso možne zamenjave novorojenčkov. Vsaka babica, ki vodi porod, preveže in prepreže popkovnico, skopje in oskrbi novorojenčka, hkrati tudi novorojenčka trikrat zaznamuje, tako da je vsaka zamenjava nemogoča. Vsaka mati se lahko takoj po porodu in ob vsakem dojenju prepriča, da ima res svojega otroka.

Pri številnih poizvedovanjih izražajo mlade matere zvečine zaupanje v zavod in zadovoljstvo nad strokovnim vodstvom, nad postrežbo, hrano itd. V vsem letu je bilo le nekaj osamljenih pritožb v zavodu. Še redkejši so primeri, da vpisujejo porodnice, otročnice ali bolnice pritožbe v pritožne knjige, čeravno je v vsaki sobi na vidnem mestu poziv, naj vpisujejo vse pritožbe, priporočila in nasvete v pritožno knjigo. To je sicer z ene strani razveseljujo, z druge strani je pa predstojništvo klinike hvalno vsaki nosečnici, porodnici, otročnici ali bolnici, ki opozori vodstvo klinike na nepravilnosti, zlasti na malomarno nego in postrežbo. Včasih slišimo šele po mnogih tednih ali celo mesecih kako pritožbo, da je bila ta ali ona babica, bolničarka ali strežnica neprijazna ali kaj podobnega.

Vsem, ki se pritožujejo šele po odhodu iz zavoda, sporočamo, da so te pritožbe popolnoma neprimerne, vsaj kolikor zadevajo osebo, ker jih ne moremo več preveriti ali napake kaznovati. Pritožba je lahko koristna samo takrat, če je rečena neposredno po storjeni napaki, kajti le takrat jo lahko popravimo. Bojazem, da bi se osebe maščevale nad tožnico, je neutemeljena.

Ob upoštevanju teh navodil bomo s skupnimi napori še nadalje izboljšali porodniško službo v naši republiki.

Predstojništvo
Ginekološko-porodniške klinike

NA REKI BODO ZGRADILI VELIKO HIDROCENTRALO

Blizu Reke, ki se razvija v zelo močno industrijsko središče in potrebuje zaradi tega vedno več električne energije, je precej močen energetski vir, ki ga doslej še niso izkoristili: reka Rječina. Izvir Rječine je v Gorskem kotaru v nadmorski višini 322 metrov, medtem ko bi hidrocentrale zgradili v nadmorski višini 5 metrov. Tako bi izkoristili velik padec vode.

Dosedanja proučevanja in računi so pokazali, da je na Reki mogoče zgraditi močno vodno elektrarno, ki bi dajala dovolj električne energije reški oblasti, razen doslej izkoriščenih energetskih virov. Zmogljivost elektrarne bi znašala 51.000 kilovatov.

Izdelali so tudi že načrte za precej obsežna dela. Predvsem bi bilo treba zavezati Rječino, tako da bi nastalo veliko akumulacijsko jezero: ki bi vsebovalo 16 milijonov kubnih metrov vode. V ta namen bodo morali zgraditi 370 metrov dolgo in 35 metrov visoko pregrado. Novo umetno jezero bi imelo tudi velik pomen za turizem. Elektrarna bo pod zemljo do nje bo držal tlačni cevovod pod močnim nagibom.

Šesti šahovski šampionat Jugoslavije

Glilorič premagal vemoštra Kostića

Ljubljana, 6. januarja. — V 4. kolu so bile zopet zanimive borbe in sicer predvsem med Gliloričem in Kostićem ter Janoševićem in Pucem.

Rabar - Kozomara remi
V odprti spanki sta mojstra brez posebnih zapletov v do sedaj najkrajši partiji delila točko. Partija je imela samo 14 potez. Po partiji je mojster Kozomara izjavil, da je prežgodaj pristal na remi, ker je spregledal enostaven način za zmago.

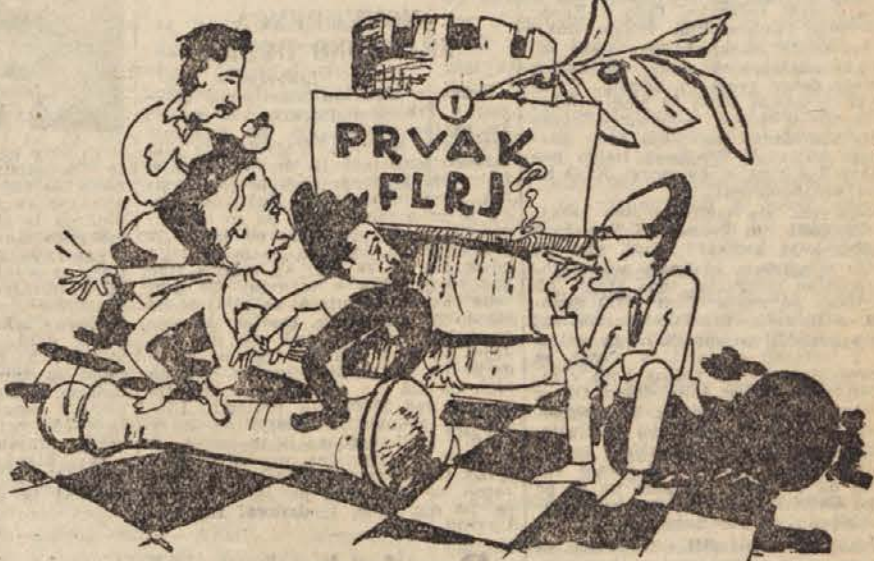
Glilorič - Kostić 1:0
Zelo zanimivo borbo je obetala predvsem ta partija današnjega kola. Nasprotnika sta v nepravilni otvoritvi hodila svoja pota, toda bolj razviti Glilorič je hitro prišel do rokadnega napada, osvojil kmeta in naknadno zaradi Kostićeve napake dobil še figuro, nakar se je vlemojster Kostić vdal v 20. potezi.

Bertok - Fuderer remi
V španski otvoritvi je črni zgodaj žrtvoval kmeta, ki ga je Bertok v nadaljnjem razpletu vrnil. Oba mladca sta pri tem zamenjala vse figure in se v enaki končnici zadinila na remi v 28. potezi.

Danes, v nedeljo, se igra 5. kolo in sicer Puc-Karaklažič, Kozomara-Janošević, Andrić-Rabar, Majstorović-Miloš, Simonović-Trifunović, Nedeljković-Ing, Vidmar, Fuderer-Matanović, Kostić-Bertok in Pir-Glilorič. Udovčić je prost.

ŠAHOVSKI TURNIR NA DUNAJU

Dunaj, 6. januarja. V nadaljevanju turnirja na Dunaju je naš mojster Bora Tot remiziral v 8. kolu z Argentincem Michelom. Po 8. kolu je stanje na lestvici tole: Paoli 6, Grünfeld 4,5, Benli, Kovacs in Michel po 4, Müller, Soluh, Kopetzky in Van den Tol po 3,5, Tot 3 in Plat 1,5.

Kdo bo zavzel trdnjavo?

Plodno delo planinskega društva Kamnik

Iz poročil, ki so jih podali odborniki planinskega društva Kamnik na občnem zboru, je bilo razvidno, da je bil najbolj delaven gospodarski odtsek, ki je s pomočjo članstva dovršil popravilo koče na Kokrskem sedlu in delno na Kamniškem. V ta popravila je društvo iz lastnih virov investiralo 400.000 dinarjev. Urejeni sta bili zimski sobi na obeh sedlih. Tako je dana večja možnost za zimsko udejstvovanje alpinistov v Kamniških planinah. Gospodarski odtsek je imel ogromno dela s preskrbo postojank s hrano in pijačo. Pri tem je imel največ zaslug Pepe Rozman in oskrbniki, ki so se trudili, da bi bili planinci čimbolje postreženi. Za izredno dobro oskrbo je postojanka Kokrsko sedlo dobila pohvale kot ena najboljših postojank v LRS.

Pri ureditvi postojank so člani opravili 850 prostovoljnih delovnih ur v skupni vrednosti 20.000 dinarjev.

Obisk teh postojank je bil v letošnjem letu rekorden, saj je Kokrsko in Kamniško sedlo obiskalo okoli 8000 planincev. Društvo ima 1273 članov in je od lanskega leta beležilo prirastek za 82%.

Boleča točka društva pa je bilo propagandno delo, ki ni pokazalo nobenih sadov. Izredno delavnost pa je pokazal alpinistični odtsek, ki je izvršil 190 vzponov in sodeloval pri vseh akcijah društva, največ zaslug za to ima načelnik odtoka Adolf Čebulj.

Izvoljen je bil nov odbor, ki se je zavezal, da bo vložil vse sile za procvit planinstva in alpinizma. Člani so sprejeli sklep, da bodo v čast 10. obletnice OF opravili 5000 prostovoljnih delovnih ur pri postojankah, alpinistični odtsek pa 500 prostovoljnih delovnih ur.

Iz vsega tega je razvidno, da so bili člani kakor tudi odbor v tej sezoni izredno delavni.

Zasnežene višave zapadnega Pohorja vabijo

Čimbolj se razvija industrializacija mest, trgov in vasi ob vznožju in okolici zapadnega Pohorja, tem večje so naloge, ki jih stavlja porast zimskega športa planinskim postojankam v tam gorskem predelu.

Troje oporišč nudi smučarju in izletniku (pozimi) zapadno Pohorje, to je v prvi vrsti Ribniška koča (1530 m), največja in najvišje ležala zimskošportna postojanka v Pohorju sploh, potem pa »Koča pod Kremšarjevim vrhom« ali »Kremšarica« (1161 m) in »Pesnik« (1104 m). Za izletnike iz Mislinj-

niško kočo, ki stoji sredi najlepših, najbolj seženskih, pa tudi najvišje ležečih smučarskih v Sloveniji. Niti Sloveniji, niti Jugoslaviji nima tako obsežnih in tako razglednih smučarskih teras kot zapadno Pohorje, med Jezerskim vrhom preko Ornega vrha do Velike in Male Kope.

Treba je pripomniti, da je oni del zapadnega Pohorja, ki se razprostira med Roglo in Škrlatico, žal brez vsakega smučarskega oporišča, čeprav tu smučarji po obsežnosti in lepoti ne zaostajajo za onimi

Zimski motiv s Pohorja — okolica Mariborske koče

eke doline predstavljajo »Kremšarica« potrebno in važno postojanko na njihovi poti v najlepši predel zapadnega Pohorja pozimi, ki leži med Jezerskim vrhom (1533 m), in Veliko Kopo (1543 m). Za smučarje pa, ki se vzpenjajo iz Dravske doline v edinstveno zapadno pohorsko smučarsko točko, je »Pesnik« zelo primerno počivališče sredi poti med pohorsko vasio Ribnico in med rib-

med Jezerskim vrhom in Veliko Kopo. Na vsak način bo treba misliti na to, da se postavi v območju Rogla nova smučarska postojanka, ki bo nadomestila nekdanjo »Kočo na Pesku«. Šele potem bo vzpostavljena prava smer med smučarji in zimskošportniki postojankami med mariborskim in koroškim, med vzhodnim in zapadnim Pohorjem.

MEDNARODNI SPORT

PARIZ. — V šetrstinalnem srečanju tekovanja za pokal Dinsel je Američan Gerret nepričakovano premagal Francoza Destremauxa s 4:5, 6:2, 6:4.

MILANO. — Znan italijanski kolesar Copi je izjavil, da bo svoj plan treninga tako uredil, da bo prišel v najboljšo formo v dirki »Tour de France«. To bo morda največja dirka v 1951. letu: je rekel Copi.

OSLO. — Olimpijski zmagovalec Ellis Vikiund, ki je 1936. leta v Garmisch-Partenkirchenu osvojil zlato medaljo v teku na 50 kilometrov, bo leta 1952 nastopil na olimpiadi v Oslu.

BORAC ZOPET ZMAGOVIT V AFRIKI
Casablanca, 6. jan. (Tanjug). Nogometno moštvo »Borac« iz Zagreba je večeraj premagalo enastorice Casablance s rezultatom 3:2. »Borac« je moštvo jugoslovanske 2. lige, ki je na svoji turneji po Severni Afriki odigralo že več tekem.

Košarkaši Rvene zvezde v Italiji

Beograd, 6. jan. Košarkaška ekipa »Rvene zvezde« bo sodelovala na tradicionalnem mednarodnem košarkaškem turnirju, ki bo med karnevalom od 24. do 25. januarja v Viareggio v Italiji. Na tekmovalju bo sodelovala tudi francoska košarkaška ekipa »Grenobles« iz Grenobla, kakor tudi košarkaški ekipi »Giras« iz Bolone in »Vivagiro«. Pred začetkom turnirja bo igrala »Rvena zvezda« 21. januarja v Boloni proti »Virtus« in v teku po razgovori za tekmi z »Eberjems« v Benetkah in »Gradišco« v Trstu.

Čeprav je jugoslovanski košarkaški preprodan udeležba na mednarodnih tekmovanjih, je bila z nedavnim sklepom Mednarodne košarkaške zveze FIBA na prošnjo Košarkaške zveze Jugoslavije dovoljena ekipi »Rvene zvezde« sodelovanje na tem turnirju, kakor tudi izrazne drugih tekem med turnejo po Italiji.

Odpotovali bodo 19. januarja ti-je igralci: Ge. Sokolović, Andrićević, Alagić, Godić, Demšar, Čurčić, Kalember, Bjezović, Janjanić, Rokić, morda pa tudi Nebojša Popović, ki sedaj služi vojaški rok.

OBVESTILA